

ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ

« | ΣΒΦΡΦΣ »

ΕΝΤΥΠΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ
ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΑΜΑΡΑΝΤΙΩΤΩΝ
Κρήτης 23 & Χαλκίδος Κ. Χαλάνδρι Τ.Κ. 15231

Τριμηνιαία έκδοση.
Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2003 - Ιανουάριος 2004

Τεύχος 15ο
- Τιμής ένεκεν -

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ
Αρ. 119/2002
Α.Α-285

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ.

2004, ΕΥΧΕΣ ΚΑΙ ΜΗΝΥΜΑΤΑ.....	3
Ιερά Μητρόπολις - εγκύκλιος	4
Απάντηση της φωτ/φίας Χ. Γκουντουβά	5
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων - επιστολή	5
Ελλάδος Μεγαλείον - Γ. Λεκάκης	7
Αμαραντιώτικοι Ιδιωματισμοί - Αχ. Ζακόπουλος	8
Ρουμανίας Ενθυμήματα (φωτ. εξωφύλλου) - Σωτ. Γκουντουβάς	16
Γλυκό μου Χωριουδάκι - Γ. Κατής	20
Η ΦΥΣΗ ΜΑΣ – Σαλέπι	21
Πώς μεγαλώσαμε εμείς και τα παιδιά μας - Στ. Τσιάτσης	22
Αμάραντος μια ευχή - Στ. Ζακοπούλου	23
Απόκριες – κάλεσμα - Πολιτ. Σύλλογος	24
Έγκριση για Μουσείο - Πολιτ. Σύλλογος	25
Ιστορικά έγγραφα Χρ. Α. Ζακόπουλος	27
Ειδήσεις και σχόλια	28
Κοινωνικά	29
Επικήδειος - Σπ. Κιτσάτης	30
Οι Άνθρωποι του Χωριού μας - Γ. Σκορδάς - Βικ. Α. Ζακοπούλου	31-32

- Τα Ενυπόγραφα κείμενα δεν εκφράζουν απαραίτητα θέσεις και απόψεις του περιοδικού, ούτε και οι συμμετέχοντες στο περιοδικό είναι απαραίτητο να συμφωνούν με τις απόψεις του. Για τα ανυπόγραφα την ευθύνη φέρει η διεύθυνση του περιοδικού.
- Επιτρέπεται η αναδημοσίευση και η μετάδοση όλου ή μέρους της έκδοσης, κατόπιν αδείας του εκδότη ή εφόσον αναγράφεται η πηγή.

Ιδιοκτήτης – Εκδότης – Διευθυντής:

Παναγιώτης Στεφ. Ζακόπουλος

Κρήτης 23 και Χαλκίδος κ. Χαλάνδρι - Τ.Κ. 15231

Τηλ. 210-6721822 κιν. 6972733656

Και Αμάραντος Κονίτσης – Τ.Κ. 44100 – τηλ. 26550 – 23648

Υπεύθυνος τυπογραφείου:

Ευγενία Σπανού

Ευριπίδου 87 – Fax: 210-3214317

2004, ΕΥΧΕΣ ΚΑΙ ΜΗΝΥΜΑΤΑ...

Αγαπητοί φίλοι

Δεχθείτε τις πιο θερμές ευχές από μένα και το Δημοτικό Συμβούλιο
Κόνιτσας για ευτυχισμένη και δημιουργική χρονιά.

Ο Αμάραντος σας περιμένει πάντα.

**Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ ΧΑΤΖΗΕΦΡΑΙΜΙΔΗΣ**

2004, Με τις θερμότερες ευχές μου
για Υγεία,

Ευτυχία και Προκοπή
Χρόνια Πολλά! Καλή Χρονιά!

ΣΠΥΡΟΣ ΚΙΤΣΑΤΗΣ

Ο “Πολιτιστικός Σύλλογος” εύχεται στους απανταχού Αμαραντιώτες
η Νέα Χρονιά, το 2004, να χαρίσει σε όλους Υγεία, Χαρά και Δη-
μιουργία!

Ν' ανταμώνουμε πάντα με το Καλό!

**Με αγάπη
Το Δ.Σ.**

Εύχομαι σε όλους τους αγαπητούς χωριανούς και αναγνώστες, το
2004 να φέρει Υγεία, Αγάπη, Επιτυχίες ατομικές και συλλογικές. Με
σεβασμό.

Παναγιώτης Στ. Ζακόπουλος

**ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΡΥΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ,
ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ & ΚΟΝΙΤΣΗΣ
Εγκύλιος 85η - Απόσπασμα**

...Πάλι θα ηχήσουν οι χριστουγεννιάτικες καμπάνες· πάλι θα ακουσθή το τόσο ωραίο και επιθυμητό μήνυμα της ειρήνης. Αλλά, ατυχώς, σ' όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης βλέπουμε να κυριαρχή το μίσος, η αδικία, η κακότητα, ο υπερφίαλος εγωισμός, με συνέπεια να διώχνουν οι άνθρωποι τον Χριστό, τον ειρηνοποιό, χωρίς ίσως να το αντιλαμβάνωνται. Η χώρα μας, όπως και άλλες χώρες, γεμίζει από πρόσφυγες (πολιτικούς ή οικονομικούς), που ψάχνουν να βρουν μια στέγη, μια δουλειά, ένα χαμόγελο συμπάθειας προς τα δεινά τους. Παντού επικρατεί αποστασία και, γι' αυτόν τον λόγο και ανασφάλεια. Στην Κύπρο παραμένει η κατοχή από τον "Αττίλα" του σαράντα τοις εκατό του νησιού. Κι ο πόνος και τα δάκρυα των πονεμένων αδελφών δεν λένε να σταματήσουν. Στην Χειμάρρα της Βορείου Ηπείρου, όπου πρόσφατα διεξήχθησαν δημοτικές εκλογές, οι Έλληνες Βορειοηπειρώτες έζησαν, για μια ακόμη φορά, στην ατμόσφαιρα της βίας και της τρομοκρατίας για να μην εκλεγή Έλληνας δήμαρχος. Γιατί το για πολλές δεκαετίες αντίχριστο καθεστώς των Χότζα – Αλία έχει αφήσει βαθειά τα ίχνη του στην γειτονική Χώρα. Ο Χριστός, και τώρα ακόμη, συνεχίζει να διώκεται στην Αλβανία...

Αλλά και η Ευρώπη, που οι ρίζες της είναι χριστιανικές, φαίνεται να απορρίπτη τον Χριστό από το Σύνταγμά της. Παρά τις φωνές που διεμαρτύροντο – και ήσαν πολλές αυτές οι φωνές – η ηγεσία της "Ενωμένης Ευρώπης" επιμένει στην άρνησή της. Και τείνει να γίνη η πολυδιαφημισμένη αυτή Ένωση, μια υλική καλοπέραση και οικονομική ευημερία των κρατών που την αποτελούν. Δυστυχώς, λησμονούν οι Ευρωπαίοι τον θεόπνευστο λόγο, σύμφωνα με τον οποίο "άνθρωπος εν τιμῇ ων ου συνήκε, παρασυνεβλήθη τοις κτήνεσι τοις ανοήτοις και ωμοιώθη αυτοίς" (Ψαλμ. μη' 13). Ο Θεός τους έχει κάνει την τιμή να γίνουν χριστιανοί και αυτοί περιφρονούν την ευεργεσία Του. Είναι και τούτο ένα από τα σημεία των καιρών...

Κι αυτά μεν λογίζονται και κάνουν όσοι αρνούνται τον Χριστό. Εμείς, όμως, αδελφοί, ας μη παύσουμε να Τον αγαπάμε και να του προσφέρουμε την καρδιά μας, σαν άλλη φάτνη ζεστή και καθαρή, για να γεννηθή, δηλαδή για να την αναγεννήσῃ και να την εξαγιάσῃ. Σύνθημά μας: Χριστούγεννα με τον Χριστό! Χριστούγεννα άγια, ειρηνικά, χαρούμενα, ευλογημένα. Αυτό εύχομαι και εγώ από την καρδιά μου για όλους τους χριστιανούς μας. Χρόνια πολλά σε όλους σας, στην Κύπρο και στην Βόρεια Ήπειρο.

Επί δε τούτοις, Διατελώ

Διάπυρος προς Κύριον ευχέτης

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Δρυινούπλεως, Πωγωνιανής και Κονίτσης ΑΝΔΡΕΑΣ

“ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΒΗΜΑ”, ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΦΩΚΙΔΟΣ
αρ. φύλλου 92, (απόσπασμα από την εγκύλιο 88)

Αν θέλεις αδελφέ μου να συναντήσεις το Χριστό και να τον διακονήσεις, να μάθεις από τον Ευαγγελικό λόγο, πως ο Ιησούς Χριστός δεν ευρίσκεται στα (ρεβεγιόν), ούτε στις βιτρίνες των εμπορικών καταστημάτων, αλλά ευρίσκεται όπου υπάρχει ανθρώπινος πόνος. Με την κάθοδο λοιπόν στα υπόγεια, στις τρώγλες, στις φυλακές και τα Νοσοκομεία μπορεί να συναντήσεις τον Ιησού Χριστό και να τον διακονήσεις εν τω προσώπω των πτωχών και των πονεμένων.

Εάν μέχρι τώρα αγαπητοί εν Χριστώ αδελφοί δεν γνωρίζαμε το δρόμο της ειρήνης, που είναι ο ίδιος ο Χριστός και τον τρόπο συναντήσεως με τον ενανθρωπήσαντα Κύριον και Θεόν μας, είναι καιρός να το πληροφορούμεθα τακτικά από την Μητέρα Εκκλησία, να μελετούμε τον Θείο Λόγο και να ζούμε, εν μετανοίᾳ, και ταπεινοφροσύνη διακονούντες τον συνάνθρωπον με ανιδιοτελή Αγάπη.

Τότε, τέκνα μου εν Κυρίω αγαπητά, θα υψούμεθα δια της προσευχής, των μυστηρίων, της ταπεινοφροσύνης και των έργων της Αγάπης, ώστε μεταμορφούμενοι εν Χριστώ να τύχωμε της επουρανίου Βασιλείας, εκεί που δεν κυβερνούν Ηρώδες και Ηρωδιάδες, αλλά η Αγάπη του εν Τριάδι Θεού, για να υμνούμε ακαταπαύστως μαζί με την Παναγία, τον Αγγελικό κόσμο και τους Αγίους το όνομα του Πατρός, του Υιού και του αγίου Πνεύματος, απολαμβάνοντες την αδιατάρακτον ειρήνη του Θεού, αφού θα έχουμε εντός μας αιώνια και παντοτεινά Χριστούγεννα. Από τα βάθη της Πατρικής μου καρδιάς, σας εύχομαι χαρούμενα κι ευλογημένα Χριστούγεννα και ευτυχισμένο, ειρηνικό και δημιουργικό το νέο έτος 2004.

Με πολλή Πατρική στοργή και αγάπη,
Ο Ποιμενάρχης σας
Ο ΦΩΚΙΔΟΣ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

Διακρίνονται, δεξιά μας ο κ. Χρήστος Σ. Γκουντουβάς και αρ. ο Νικόλαος Χρ. Ζακόπουλος, σήμερα ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Αμφίσσης κ.κ. Αθηναγόρας. Υπηρετούσαν τη θητεία τους στην Ν. Σάντα. 28-10-1957. Η φωτ. είναι προσφορά του κ. Χρήστου Γκουντουβά, τον οποίον θερμά ευχαριστώ. Ευχαριστώ επίσης, όλους όσους επικοινώνησαν για την ερώτηση που έθεσα στο προηγούμενο τεύχος 14, για το ποιοι γνωρίζουν τα άτομα της φωτογραφίας. Συγκινητικό το ενδιαφέρον των συγχωριανών μας!

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ - ΤΟΜΕΑΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ**

Αγαπητοί φίλοι,
Ο Τομέας Λαογραφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων συγκεντρώνει έντυπα που εκδίδουν Πολιτιστικοί Σύλλογοι, Αδελφότητες και γενικά φορείς του Ελληνισμού της Διασποράς με σκοπό τη δημιουργία Αρχείου Τύπου Εθνοτοπικών και Πολιτιστικών συλλόγων. Έχοντας υπόψη την ενδιαφέρουσα έκδοσή σας, παρακαλούμε να μας συμπεριλάβετε στους αποδέκτες του περιοδικού “ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ”.
Ευχαριστούμε εκ των προτέρων και ευχόμαστε καλή συνέχεια στο έργο σας.

Με τιμή
B. Νιτσιάκος, Διευθυντής του Τομέα Λαογραφίας

Κύριε Νιτσιάκο,

Έλαβα την επιστολή σας και θεωρώ απαραίτητο να σας διευκρινίσω ότι, η έκδοση του περιοδικού "ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ" είναι εγχείρημα ατομικό. Ωστόσο είναι ανοικτό σε όλους και επιδιώκει την επικοινωνία, την ενημέρωση και την καταγραφή των ενθυμήσεων, κυρίως των Αμαραντιωτών.

- Σέβομαι το Πανεπιστήμιο και τον Τομέα Λαογραφίας, αλλά **η μη** μέχρι τώρα αποστολή του περιοδικού οφείλεται σε επιλογή μου, σε ενσυνείδητη πρόθεση, ως ένδειξη μια μικρής, συμβολικής διαμαρτυρίας, στην "εσωστρεφή" και "ελιτίστικη" συμπεριφορά του "ναού της γνώσης".
- Συνεχώς και επί σειρά ετών, έγινε καταγραφή αρκετών στοιχείων από το χωριό μας, την τύχη των οποίων αγνοοούμε. Δεν επέστρεψαν ποτέ στις ρίζες τους και στους φυσικούς τους κληρονόμους. Κι αν μερικά είδαν το φως, υπήρξε παραποίηση. Χρησιμοποιήθηκαν σε συγγράμματα, προφανώς για εμπορικούς λόγους ή σε εκδηλώσεις ως τεχνητά κατασκευάσματα, στημένες διαδικασίες, στερημένα από το πρωτογενές και την ουσία τους. Και είναι λυπηρό σήμερα που τα χωριά μας ερήμωσαν, που τα μνημεία μας καταστρέφονται και η παράδοσή μας περιφρονείται και πολλάκις χλευάζεται, το Πανεπιστήμιο "μας" να μένει απαθέστατο και ζένο.
- Εάν μετά την εκφραζόμενη πικρία μου δέχεστε το περιοδικό, βεβαίως να σας συμπεριλάβω στους αποδέκτες. Να σας επισημάνω ότι δεν δέχομαι οικονομική συνδρομή – αποστέλλεται στους ενδιαφερόμενους ως Τιμής Ένεκεν – παρά μόνον προαιρετική συγγραφική συμμετοχή, με θέματα που αφορούν τον τόπο μας και όχι κομματικοποιημένα. Ευχαριστώ για την ευχή σας.

Καλή Χρονιά, Υγεία και Δημιουργία.

Με την προσήκουσα τιμή

Παναγιώτης Στ. Ζακόπουλος

Εκδότης Περιοδικού "Αμάραντος"

Παραδοσιακός φούρνος υπαίθριος, στο χωριό Αετομηλίτσα. Ιδιαίτερη πατρίδα του καθηγητή κ. Νιτσιάκου.

Εύχομαι οι φούρνοι στον τόπο μας να ξανανάψουν και να γεμίσει ο αέρας με το άρωμα του ψημένου φωμιού.

Εύχομαι η γνώση να γεμίσει τον τόπο κι η παράδοση να φέρει τη ζωή!

ΕΛΛΑΔΟΣ ΜΕΓΑΛΕΙΟΝ

Εφημ. "ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ" Λονδίνου

Κύριε Λεκάκη:

Έλαβα τα δημοσιεύματά σας στην "ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ" του Λονδίνου (1-5-03, 7-8-03 & 14-8-03) και θέλω να σας ευχαριστήσω για την συνεχή προσπάθεια που κάνετε ν' αναδείξετε το χωριό και τα λουτρά μας. Δεν θα τα αναδημοσιεύσω γιατί ό,τι αφορά τα Λουτρά, τις ιδιότητές τους κλπ. έχω αναφερθεί εκτενώς, για το υπόλοιπο την υποτιθέμενη "Ιστορία του χωριού" από το διαφημιστικό των λουτρών με ευθύνη του κ. Βασ. Ζακόπουλου είναι κάτι που δεν μας αφορά, αφού περιέχει σωρεία ανακριβειών. Το είχα καταγγείλει ήδη από το πρώτο τεύχος του περιοδικού σελ. 3, είχε υποσχεθεί στο παρελθόν να το αποσύρει, αλλά το διατηρεί πεισματικά για λόγους που αυτός μόνο γνωρίζει. Θ' αναφερθώ σε λίγα μόνο σημαντικά.

1ον) **Το όνομα "Ισβορος"** το πρώην του χωριού δεν είναι σλαβικό. Έχει βρεθεί στον Κλαύδιο Πτολεμαίο (Γεωγραφική Υφήγησις, βιβλίον Γ, κεφ. δ', Σικελίαν νήσον) Ισβούρου ποταμού εκβολαί. 2ος αιώνας μ.Χ. πολύ πριν εμφανισθούν οι Σλαύοι. (5ος αιώνας) Και ακόμη πιο νωρίς στη Σανσκριτική γλώσσα "Ισβαρά Ντέβα" κυρίαρχη ανεξάρτητη ύπαρξη. (Ελένα Μπλαβάτσκη, βίβλος Αποκρυφισμού). Βλέπε αναλυτικότερα τεύχος 3ον περιοδικού, σελ. 24 Ισβορος· η περιπέτεια μιας λέξης.

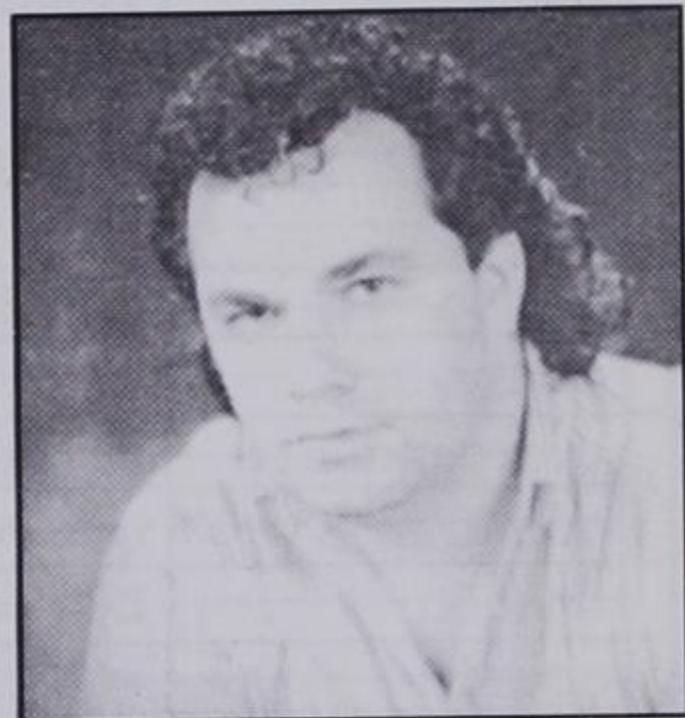
2ον) **Καμία μαρτυρία** δεν υπάρχει για οικογένεια Σλαύων, είναι σαν μια κατηγορία και μόνο στο μετεμφυλιακό κλίμα που επικράτησε, όπως κάποιας άλλης οικογένειας ότι έφερε το αγριόσκυλο στο χωριό μας, δηλ. τον ασβό, προσδίδοντάς της κατηγορία, επειδή μυρίζει άσχημα.

3ον) **Καμία απόδειξη** και καμία μαρτυρία δεν υπάρχει για επιθέσεις Σλαύων. Το Σλαβικό στην έκταση που του προσδώσαν δεν αποδείχτηκε ποτέ για όλη την Ελλάδα, πόσο μάλλον για τον Αμάραντο-Ισβορο. Τα τοπωνύμιά μας είναι κατά βάση Λατινικά-Βλαχικά (Λαϊκή Λατινική) και παρεφθαρμένα Ελληνικά. Εκτός του Κάμενικ που καλύπτει ευρύτερη περιοχή, και Αλβανία, αν και αυτό αμφισβητήθηκε από τον Σ. Λιάκο.

4ον) Αναφέρει ότι συνορεύουμε με το **Κορσάτσικο**. Η συγκεκριμένη περιοχή ανήκει στους Αμαραντιώτες και είναι ιδιόκτητη. Άρα συνορεύουμε με Αλβανία. Ο Μακρύκαμπος δεν είναι βουνοκορφή αλλά οροπέδιο, τεράστιες επίπεδες εκτάσεις εξ ου και Μακρύς-κάμπος. Στο Μύλο δεν πάνε πέρδικες, ποτέ δεν πάνε σε χαμηλά σκιερά και γεμάτα νερά εδάφη, μόνο μπεκάτσες υπήρχαν.

5ον) **Ο παραπόταμος** του Σαραντάπορου, δεν λεγόταν από κανέναν Ισβορίτης, στις πηγές αναφερόταν ως Ζιάσακας και κάθε τμήμα του έχει ξεχωριστό υδρωνύμιο ή τοπωνύμιο, έως τη "Σμίξη" με τον Σαραντάπορο. Επειδή πραγματικά με συγκινεί το ενδιαφέρον σας, το οποίο θεωρώ και ουσιαστικό γι' αυτό σας παραπέμπω και στη σελίδα του χωριού στο Διαδίκτυο. www.amarantos-konitsas.com.gr Και είναι απορίας άξιον πώς δεν την συμβουλευτήκατε. Επίσης για ορισμένα ιστορικά στοιχεία και ανάλυση υποτιθέμενων άλλων "σλαβικών" σας παραπέμπω στο τεύχος 4ο σελ. 6-19. Ευχαριστώ και πάλι για το ενδιαφέρον σας και είμαι πάντα στη διάθεσή σας.

Καλή Χρονιά!

Ο κ. Γιώργος Λεκάκης, συγγραφέας-λαογράφος, σπουδαρχός. Συνεργάτης του "Έθνους πηγ Κυριακής", TV Ant1 "Καλημέρα Ελλάδα", "Έλληνική Αγωγή", "Έλληνικό Πανόραμα", "Έλευθερία" Λονδίνου.

ΑΜΑΡΑΝΤΙΩΤΙΚΟΙ ΙΔΙΩΜΑΤΙΣΜΟΙ

αγγίδα	λεπτό κομμάτι ξύλου (κυρίως δαδιού)
αγγιό	δοχείο
αγκούσα	δυσκολία στην αναπνοή
αδούργο	άδαρτο
άθαλη	πάρα πολύ ξυνό
αλιάδα	σκορδαλιά
αλλαγγίτες	τηγανίτες
ανατσιριάζω	αηδιάζω
άπαμα	ψωμί μνημοσύνου
απλάδα	δίσκος μεγάλος
αρατώ	σκορπώ, εγκαταλείπω
ασμπράκα	είδος δένδρου
αστοχώ	ξεχνώ, λησμονώ, δεν βρίσκω το στόχο
βαίζει	γέρνει προς τη μία πλευρά, βαίζει το φόρτωμα
βεργιάνι	ανοιχτό, διάπλατο
βέτσε	ακόμα κι αν
βούγκρος	εξόγκωμα στο δέρμα των ζώων, σκουλήκι
βούλτα	βουνιές αγελάδας
βούτσης	χαζός
βρονταλίδα	ερπετό, μικρή σαύρα, σαλαμάνδρα
γαίμα	αίμα
γερεύω	γιατρεύομαι
γκάγκας	χαζούλης, απρόσεκτος
γκάτσαροι	μεταμφιεσμένοι την αποκριά
γκάψουρας	καούρα από το στομάχι
γκιούμι	δοχείο για νερό
γκιλώ	κατρακυλώ, κυλώ προς τα κάτω
γκλαβανή	καταπακτή, άνοιγμα επικοινωνίας με ταβάνι ή υπόγειο
γκολινάρι	μικρό πουλί μόλις γεννιέται
γκούλα	αγαπητό καμάρι
γκουλιάστρα	το πρώτο γάλα από νεογέννητο ζώο
γκουλιαπόδαρος	ξυπόλυτος
γκουμάνια	είδος εντόμου χρυσοκάνθαρος
γκιντιλώ	γαργαλώ
ή γκουντουλώ	

ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ

γουριέμαι	φωνάζω δυνατά, κλαίω
γκούσιες	ψέματα
γκουσιεύω	κοροϊδεύω, σου λέω ψέματα
γκούσταρος	ερπετό, μεγάλη σαύρα
γκουσταρίτσα	ερπετό, μικρή σαύρα
γκουχαλώ	βήχω
γκριντάνι	κολιές
γκριντελιό	μεγάλη καταστροφή
γκρίτζιαβος	δύστροπος, ανάποδος
δέση	φράγμα νερού και τοπωνύμιο
εχτεζάς	δεν μου είναι πολύ απαραίτητο
ζαβολιάρης	ο πονηρός, το πειραχτήρι, ο áτακτος
ζαβωτήρι	το κουμπί
ζαλίκι	φόρτωμα
ζάντσες	παραξενιές, βγάζεις ιδιοτροπίες
ζαπάρισμα	κακοφτιαγμένο, όχι καλά αναπτυγμένο
ζαράλικο	έχει κάποιο πρόβλημα
ζαρβουνίτσα	ενδιάμεση μικρή πορτούλα
ζεμπερέκι	σύρτης σε πόρτα ή παράθυρο
ζιακουτώ	πιέζω, σφίγγω δυνατά, στραπατσάρω
ζιάρα	καρβουνίθρα, πολλά αναμμένα κάρβουνα
ζιουκλώνω	στραβώνω, παραμορφώνω
ζιουμπάνι	κοντόχοντρος, άσχημος και ακανόνιστο ξύλο σκληρό, μικρό κούτσουρο
ζιούσκα	καρούμπαλο
ζωνάρι	ζώνη, λουρίδα
θυροπούλα	μικρή πόρτα
ισιάδα	αλήθεια, καθόλου ψέμα
ίτσου	καθόλου, τίποτα
καβρομάς	φαγητό, με ρύζι εντόσθια ζώου και μυρωδικά
κακάβι	δοχείο ξύλινο ή μεταλλικό για υγρά (νερό, γάλα)
καματερός	καθημερινός
καμπάτικο	ανώμαλο κυρίως φόρτωμα
καντραχούρα	σαματάς, βαβούρα
καρσί	απέναντι

ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ

καστραβέτσι	μικρό αγγουράκι
καταστάλα	αλυσίδα από στάχτη
κατσιάρα	μεγάλος διασκελισμός
κάχτα	καρυδα
κενέφι	αφοδευτήριο, αποχωρητήριο
κοζιόκι	γιλέκο, μπουφάν
κόλεντα	κάλαντα Χριστουγέννων
κολεντρίτσες	μικρές κουλουρίτσες δώρο στα παιδιά για τα κάλαντα
κοπάτσια	ξύλο χοντρό για φωτιά και ο χοντροκομμένος
κορμοχήρης	ο εργένης, ο μοναχός του
κόσια	τρέξε
κόστραβος	ο δύσκολος, σκληρός
κοψίδια	κομμάτια βρασμένο κρέας, ή ψημένο
κρεβάτα	βεράντα, μπαλκόνι
κρόδα	κόρα ψωμιού
κρόθος	η άκρη της πίτας, η γωνία
κριγιάσι	κρέας
κλωνάρι	αγαπητός-ή, μοναδικός-ή
λαγγίτες	σπάργανα του Χριστού
λεφτόκαρα	φουντουκιά
λιάγκρα	βρομιά
λιανούρια	μικρά, μικροπράγματα
λιόπες	σαντάλια, πέδηλα από ακατέργαστο δέρμα
λογιάζω	κοιτάζω, βλέπω
λογιαστά	ποικιλά, διάφορα
λυγένι	λεκάνη για πλύσιμο
λύμπα	βαθύ πιάτο
μακρονούρης	διάβολος, ο κακός
μαλέταικο	καχεκτικό, μικρό
μάντσια	γέμιση πίτας
μασάπι	ακόντι για τρόχισμα
μασιάς	λαβίδα για τα κάρβουνα της φωτιάς
μαστραπάς	κανάτα
ματσιά	νεογέννητα γατάκια
μεμελίγγες	ζυμάρι καλαμποκάλευρου τηγανισμένο στο βούτυρο

ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ

μεσάλι	τραπεζομάντηλο
μεσέντρα	κεντρικό ντουλάπι
μούκας	ο μη δραστήριος, ο χαζούλης, αντικείμενο παιχνιδιού
μπαϊλιάζω	λιποθυμώ
μπάλα	μέτωπο, κούτελο
μπατάλικο	κακοφτιαγμένο, ασουλούπωτο
μπάτσα	χαστούκι, φούσκος
μπαϊμάκικο	άχαρο, δεν βαδίζει καλά
μπαντούσια	πρόσφορο, λειτουργιά
μπαμπάτσικος	πολύ ωραίος, αφράτος
μπατάλα	ανύπαντρη κόρη, γεροντοκόρη
μπατσαρόπιτα	πίτα με καλαμποκάλευρο και χόρτα
μπλάνα	συμπαγές κομμάτι εδάφους ή ψευτοδαδί
μπιζερώ	βαριέμαι
μπιζιούρι	κατακόκκινος
μπίμψα	υγρό και σκιερό υπόγειο
μπινάκια	δίδυμα
μπιτέτσι	το κεντρί της μέλισσας
μπομπότα	αλεύρι ή ψωμί από καλαμπόκι
μπόσκουρος	όμορφος
μπούλα	μπέμπα, μικρό κοριτσάκι
μπουρμπάλιασε	νύχτωσε, σκοτείνιασε
μπουρμπούτσελο	σκαθαράκι
μπρουχουζούρι	ενόχληση, φασαρία, σιαματάς
μόλεμα	το λέμε όταν θέλουμε να πειράξουμε κάποιον ανίκανο
μολύτσι	σκόρος
μόκο	ησυχία, αθόρυβα
νιβορός	αυλή
νισάφι	αρκετά, φτάνει πια
νισιάνι	σημάδι
νταρταλώ	λέω πολλά, μιλάω συνεχώς και χωρίς νόημα
ντίγκα	γεμάτο ως επάνω κυρίως σε δοχεία
ντερλικώνω	τρώω υπερβολικά
ντοπολίτσα	ξύλινο δοχείο που βγάζουμε το βούτυρο το ξυνόγαλο
Ντούλω	Αλεξάνδρα

ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ

ντουλμπέρια	κόκκινα μεγάλα κούμπλα και οι καλοί άνθρωποι
ντουσέκια	στρώματα
ντρέμπουλα	ψίχουλα ψωμιού
ξάρισμα	επιφανειακό γδάρσιμο και καθάρισμα τόπου
ξεχώστρης	σιδερένιο εργαλείο για τα κάρβουνα του φούρνου
ξεπετσουρίζομαι	ξεφλουδίζομαι
ξεράτια	στενοχώριες, παθήματα
ξοπαρμένο	τρελούτσικο, δεν είναι συγκεντρωμένο
οβίρα	τόπος που κρατάει νερό
οβραγιά	βραγιά, φυτώριο
ομπλή	αποτύπωμα ποδιού ζώου, τορός
οστρέχα	το τελείωμα του τοίχου, η επαφή με τη σκεπή
ούφκος έγιναν	εξαφανίστηκαν, έφυγαν, κάηκαν
παπούσκα	αυτός που έχει ακανόνιστο σχήμα, ο άκομψος
παβίσιο	το χρώμα μωβ
πατίκια	παντόφλες
πατούνα	η φτέρνα, κυρίως της κάλτσας
παρτσαλάκος	σκορπιός
πεντεφούντω	κουνιστή γυναίκα
περδικλώνομαι	σκοντάφτω, σκοντάβω
περιγελώ	κοροϊδεύω
πέτσιος	κόκορας, πετεινός
πιμπιλώνω	στριφώνω το ύφασμα
πιστρώνομαι	κουμπώνω και τακτοποιώ τα ρούχα μου
πλόσκα	βαρελάκι, κεντητό απ' έξω, για κρασί στους γάμους
πότσια	λαγένα, δοχείο με ανοιχτό στόμιο
πόχες	τσαρούχια κεντητά
πούλα	μικρή κοτούλα
πουλαλιώ	τρέχω
πουρτσέλι	ανήθικο παιδί
πουρτσώ	σκάω, διαλύομαι
πριάκονο	εργαλείο λείανσης
προύχαβος	ο πρησμένος στο πρόσωπο
πυκνάδα	κόσκινο
πυροστιά	τρίποδο, που τοποθετούμε την κατσαρόλα

ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ

σαγάνι	βαθύ πιάτο κυρίως τσίγκινο
σγκουρβαλώ	ανακατεύω, σγκουρβάλησαν οι κότες
σεπετούρα	πέτρινη γούρνα νερού στις βρύσες
σερβέτα	κασκόλ, λαιμοδέτης
σιαδώ	προς τα εδώ
σιακάς	αστείο, πείραγμα
σιακάτω	προς τα κάτω
σιακεί	προς τα εκεί
σιαπάνω	προς τα πάνω
σιαπέρα	προς τα πέρα
σίκι	στέλεχος της ρόκας (σιούμικας) καλαμποκιού
σιλύρα	πολύ αρμυρό
σιουμάρι	τιποτένιο, τιποτένιος άνθρωπος
σιούμικα	ρόκα καλαμποκιού
σιουμπέκια	καρύδια αρμαθιασμένα και βαπτισμένα στη μουσταλευριά
σιούκλα	στρογγυλό παράσιτο βελανιδιάς
σιουριγμένος	τρελούτσικος, φευγάτος
σιούστος	ο μη ολοκληρωμένος
σκαλιωρίζω	πρωτοδοκιμάζω, κυρίως νέο φρούτο
σκαλωνιά	μικρά φρεσκα κρεμμυδάκια
σκαπετώ	καταπίνω, ή γυρίζω από το πίσω μέρος της ράχης
σκιάζομαι	φοβάμαι
σκλίθρα	σπίθα, σπίθες που πετούν τα ξύλα φωτιάς
σκραπιά	μικρά ξυλάκια χωρίς φύλλα
σκρίκα	τόπος πετρωτός
σκουτιά	ρούχα
σκρούμπος	καμένος τελείως
σκρούπα	σκουπίδια
στέρφος	αυτός που δεν τεκνοποιεί
στρέκουλας	έντομο ενοχλητικό στα βοοειδή
στίχερο	δοκάρι κάθετο στη μέση το αλώνι
στουμπώ	ζουλώ, συνθλίβω
συγκούνια	γυναικεία ενδυμασία, πανωφόρι
στο κόμπο	μη μιλάς
τεβεκέλης	αφελής, κουτός

ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ

τέντζερης	μεγάλη κατσαρόλα
τζαμάρα	ποινή κυρίως σε παιχνίδια και μουσικό όργανο
τζιαρούχι	λάχανο μάπα και το σκληρό
τζιουμάκα	ραβδί στην άκρη του οποίου υπάρχει εξόγκωμα
τζιομπόλης	ο πολύ χοντρός
τζιουτζιουνίδια	μεγάλες φωτιές
τζιουτζιουβιές	καφόμπρικο, μπρίκι του καφέ
τηρώ	κοιτάζω
τσάπος	αρσενικό κατσίκι
τσάκνα	ξερά ξύλα
τσάρκος	χώρισμα στο μαντρί για τα κατσίκια ή τα αρνιά
Τσεβούλα	Παρασκευή
τσέμπα	το μικρό πουλί, ο σπουργίτης
τσέτινα	τσόφλια, το περιτύλιγμα των καρπών και των φρούτων
Τσιάβος	Σταύρος
Τσιάντα	Αλεξάνδρα
τσιόκος	μεγάλη καρύδα
τσιολέγκα	ξύλινη βέργα για το παιχνίδι των παιδιών
τσιολεχρώ	βγάζω το καλαμπόκι από τη ρόκα, μένει το σίκι
τσιομπλέκια	υπάρχοντα, δοχεία
τσιοτινιάζω	ανατριχιάζω, μου σηκώνεται η τρίχα
τσιουπί	κορίτσι
τσιουράπια	πλεχτές κάλτσες κυρίως μάλλινες
τσίπι	άκρη από κομμάτι ύφασμα ή ρούχο
τσιρώνι	έγινε μούσκεμα από τη βροχή
τσίτσα	ξύλινο βαρελάκι κυρίως για κρασί
τσιτώ	μπίγιω κάτι κάπου
Τσιώμος	Θωμάς
Τσιώτης	Παναγιώτης
τσορβάς	είδος φαγητού με ρύζι
φεγγίτης	σιδερένιο στατό για το δαδί ή τη χερόλαμπα
φελλιά	κομμάτια, ένα φελλί πίτας
φλιτούρισμα	ξεπέταγμα, ξετίναγμα
Φτέλιω	Ευθαλία
φούσκος	χαστούκι, μπάτσος, σκαμπύλι

ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ

φώκι	κάλυμμα ρόκας καλαμποκιού
χάσκαρης	παιχνίδι με αβγό τις αποκριές κυρίως
χτενάδα	χτένα
χολιάζω	στενοχωριέμαι
χολιασμένος	στενοχωρημένος
χουλιάρι	κουτάλι
ψήμα	κρέας ψητό της σούβλας
ψίκι	ακολουθία συγγενών και φίλων στο γάμο

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω οι πρόγονοί μας χωριανοί, χρησιμοποιούσαν πολλές λέξεις (ιδιωματισμούς) για την καθημερινότητά τους. Προσπάθησα να βρω κάποιες εξηγήσεις. Έτσι κατά τη γνώμη μου αυτό οφείλεται σε πολλούς λόγους.

1. Στην προσπάθεια που έκαναν να είναι συγκεκριμένοι με την έννοια, όπως με τη λέξη που προσδιόριζε ο ιδιωματισμός π.χ. το φαΐ έγινε **σκρούμπος**, που σημαίνει κάηκε ολοσχερώς. Σε αντίθεση με αυτό που λέμε σήμερα, το φαγητό κάηκε που μπορεί να σημαίνει και λίγο και πολύ.
2. Το ότι επηρεάστηκαν και από άλλες γλώσσες, όπως π.χ. η λέξη **νισάφι** που δανείστηκαν από την τουρκική λέξη *insaf* και σημαίνει αρκετά.

3. Διατήρησαν αρκετές λέξεις αυτούσιες από την αρχαία Ελληνική. Έτσι, η λέξη **σκουτιά** έχει ακριβώς την ίδια έννοια με αυτήν που αναφέρεται στις Χοηφόρους του Αισχύλου (Χοηφόροι, 740-762) "Κι ἐπρεπε μάντης νάμουνα, μα πάντα βέβαια γελιόμουν και πολλές φορές κι ανάγκη τότε νάπλυνα τα **σκουτιά**, η ίδια πλύστρα και βάγια..."

4. Παρατονισμός, όπως η λέξη **αγγιό** αντί της λέξης **αγγείο** που σημαίνει δοχείο. Και όπως ήταν φυσικό από το 1887 οι Αμαραντιώτες με δικές τους φροντίδες και δικά τους έξοδα λειτουργούν το σχολείο, στην αρχή ως **μονοτάξιον** και αργότερα **Διτάξιον Ελληνικόν Σχολείον**. Η παλαιά νοοτροπία, η ντροπή για την αντιμετώπιση του δασκάλου εμπόδιζαν τα κορίτσια να μάθουν γράμματα και να πλουτίσουν το λεξιλόγιό τους. Τότε το πρόβλημα αντιμετωπίσθηκε με το διορισμό δασκάλας, αποκλειστικά για τα κορίτσια, της **Εριφύλλης Δακέλα**. Όπως φαίνεται από τις σημειώσεις του επί πολλά έτη υπηρετήσαντος Αειμνήστου διδασκάλου **Δημοσθένους Ντούτση** στην εκτενή και εμπεριστατωμένη εργασία του "Στοιχεία Ιστορίας Δημοτικού Σχολείου Αμαράντου". Βλέπουμε λοιπόν, η γλώσσα η τοπική εμπλουτίζεται, εξελίσσεται, και μεταλλάσσεται. Πολλοί χωριανοί μετακινήθηκαν, ταξίδεψαν, άλλοι πάλι έγιναν επιστήμονες. Έτσι σιγά-σιγά ξεχάστηκαν πολλοί ιδιωματισμοί. Όλοι όμως όταν βρισκόμαστε στο χωριό, μας αρέσει να χαιδεύουν τα αυτιά μας λέξεις, όπως **καμάρι** ή **ψυχή** της **Μπάμπως** ή **κλώνα του Πάππου** και όταν δεν τις ακούμε να τις προκαλούμε μόνοι μας. Νομίζω ότι έτσι βρισκόμαστε πιο κοντά σ' αυτούς, που τόσο μόχθησαν για την καλυτέρευσή μας και ότι ζούμε ένα κομμάτι δικό τους. Γι' αυτό και πιστεύω, ότι θα υπάρχουν και άλλοι ιδιωματισμοί. Καλόν θα είναι, όσοι έχουν ασχοληθεί να τους ανακοινώσουν στο φιλόξενο και ενημερωτικό περιοδικό **"Αμάραντος-Ισβορος"**, το οποίο έχει γίνει το περιοδικό όλων μας και πιστό στη δέσμευσή του, που έχει στο εξώφυλλό του, ως **"έντυπο επικοινωνίας και ενημέρωσης των απανταχού Αμαραντών"** θα τους δημοσιεύσει. Και να είναι βέβαιοι, ότι με τη δημοσιοποίησή τους σ' αυτό, θα θυμηθούν οι παλαιότεροι πολλά και οι νέοι μας θα πληροφορηθούν επίσης περισσότερα και θα πάρουν μια γεύση από τη διάλεκτο εκείνης της εποχής.

Αχιλλέας Χρ. Ζακόπουλος

ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ ΕΝΘΥΜΗΜΑΤΑ

*Το θάνατο, την ξενιτιά, την πίκρα, την αγάπη,
τα τέσσερα τα ζύγισαν, βαρύτερα είν' τα ξένα.*

Η Σοφία το 1928

Η περίοδος από το 1912 ως το 1940 ήταν πολύ ευνοϊκή για δύο βαλκανικές χώρες, την Ελλάδα και την Ρουμανία. Η Ελλάδα διπλασίασε την έκτασή της ενσωματώνοντας στην λεγόμενη "παλιά Ελλάδα", την Ήπειρο, την Μακεδονία και την δυτική Θράκη. Μάλιστα αν δεν είχε συμβεί η μικρασιατική καταστροφή το 1922, τα σύνορα θα είχαν συμπεριλάβει και την ανατολική Θράκη καθώς και την περιοχή της Σμύρνης.

Η Ρουμανία συμμετείχε στον Α' παγκόσμιο πόλεμο στην συμμαχία Αγγλίας-Γαλλίας-Ρωσίας, την Αντάντ, όπως και η Ελλάδα, και βρέθηκε στην πλευρά των νικητών. Το αποτέλεσμα ήταν να της δοθούν η Τρανσυλβανία, μια περιοχή με συμπαγή ουγγρικό πληθυσμό, που ανήκε στην Αυστροουγγαρία και η Βεσσαραβία που ανήκε στη Ρωσία. Και αυτή περίπου διπλασίασε την έκτασή της. Βέβαια το 1940 η Σοβιετική Ένωση πήρε πίσω την Βεσσαραβία που έγινε η Σοβιετική Δημοκρατία της Μολδαβίας.

Ο Αμάραντος το 1913 βρέθηκε από την οθωμανική αυτοκρατορία στην Ελλάδα και την περίοδο αυτή, ο πληθυσμός του αυξήθηκε στους 800 περίπου κατοίκους. Υπήρχαν οι ξενιτεμένοι στην Αμερική καθώς και στην Ρουμανία. Στην Ρουμανία ήταν οι Ζιακόπουλοι, ο Παναγιωτίδης, οι αδελφοί Τζώτζη και οι αδελφοί Στυλιάρα. Όλοι αυτοί είχαν μαγαζιά στο Βουκουρέστι, όπως έχω γράψει και σε παλιότερο τεύχος του περιοδικού. (80)

Εδώ θα ασχοληθώ με τη ζωή της Σοφίας (Τσιόφως) Γκουντουβά που γεννήθηκε το 1907. Ο πατέρας της Χρήστος Γκουντουβάς πέθανε το 1913 από ευλογιά, όπως και πολλοί άλλοι αμαραντιώτες. Η μάνα της η Μάνθα έμεινε χήρα πολύ νέα και είχε να αναθρέψει τρία παιδιά, τον Γιώργο, την Σοφία και τον Σωτήρη. Δύσκολα τα χρόνια. Δίσεκτοι καιροί για μια οικογένεια ορφανεμένη.

Ο μεγάλος γιος ο Γιώργος φεύγει με τα μπουλούκια των μαστόρων. Δουλεύει σε δύσκολες συνθήκες, με βροχή και χιόνι, με αγιάζι και λιοπύρι. Η τροφή λίγη. Αρρωσταίνει. Γιατροί και φάρμακα δεν υπήρχαν και έτσι πεθαίνει το 1923 σε ηλικία 18 χρονών στις Σέρρες. Τον θάβουν εκεί. Το κακό μαντάτο φτάνει στην μάνα του και βυθίζεται στο πένθος.

Ο μικρότερος γιος της ο Σωτήρης φεύγει και πιάνει δουλειά σε ζαχαροπλαστείο στην Κόνιτσα, ενώ η Σοφία μένει μαζί της στο χωριό. Δίπλα από το Γκουντουβαΐκο σπίτι ήταν το Τζωτζάτικο. Τρία αδέλφια από τους Τζωτζάτες ήταν στην Ρουμανία. Ο Μήτρος, ο Χρήστος και ο Στέφανος. Ο Μήτρος ζήτησε την Σοφία από την μάνα της. Η Μάνθα είχε να διαλέξει ανάμεσα στο όχι και ταυτόχρονα στις δυσκολίες του Αμαράντου και στο ναι, δηλαδή στην καλοσύνη της Ρουμανίας μα και στην ξενιτιά. Δεκαεννιά χρονών η Σοφία τριανταδύο ο γαμπρός. Μάνα μη με δώσεις στα ξένα της έλεγε και έκλαιγε. Δύσκολη απόφαση. Συμβουλεύτηκε και τον μεγαλύτερο αδελφό της τον Βαγγέλη Τσώχο και με πόνο καρδιάς είπε το ναι.

Την άνοιξη του 1926 έγινε ο γάμος. Μια βδομάδα μετά το γάμο φεύγιό για την Ρουμανία. Η διαδρομή ήταν Κόνιτσα-Κοζάνη-Θεσσαλονίκη. Από κει με καράβι για την Κωνσταντζά και στη συνέχεια με τρένο για το Βου-

Ο Μήτρος το 1928

κουρέστι. Η μοίρα τα έφερε έτσι ώστε την άνοιξη του 1926 η Σοφία να βρεθεί από τον Αμάραντο στο Βουκουρέστι. Από το μαντένι στην οδό Cuza Voda 55. Από το σελιό στο παντοπωλείο-εστιατόριο Consumul La Dumitrou. Δύο κόσμοι εντελώς διαφορετικοί. Η προσαρμογή ήταν πολύ δύσκολη. Μεγάλη ήταν η βοήθεια από τις γυναίκες των άλλων και ειδικά από την Ανδρομάχη Βάσσου, την γυναίκα του Στέφανου Βάσσου από την Αγία Βαρβάρα, που είχαν και αυτοί μαγαζί πολύ κοντά στο μαγαζί του Μήτρου. Περνούσε καθημερινά από το μαγαζί ή το σπίτι και είχαν γίνει αχώριστες φίλες, σαν αδερφές.

Παρόλα αυτά ο πόνος για τη μάνα, τον αδερφό και την πατρίδα είναι αβάσταχτος. Η επικοινωνία είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Κάποια νέα πάνε και έρχονται με άλλους, που αραιά και που, πήγαιναν στο χωριό.

Το 1928 γεννιέται ο Βαγγέλης και το 1930 η Ελένη. Τα παιδιά, οι δουλειές στο μαγαζί και στο σπίτι απορρόφουν τη Σοφία. Υπάρχουν καλές και κακές στιγμές. Σε γιορτές και εθνικές επετείους μαζεύονται όλοι οι αμαραντιώτες μαζί και τρώνε, πίνουν και χορεύουν. Έχουν δεθεί μεταξύ τους με κουμπαριές. Τον Βαγγέλη και την Ελένη τους βάφτισαν ο Σωτήρης και η Σοφία Στυλιάρα.

Οι δουλειές στο μαγαζί πηγαίνουν καλά. Ο Μήτρος ήταν πολύ κεφάτος άνθρωπος, ζωντανός, ανοιχτοχέρης. Γλεντζές και καλός χορευτής. Όλοι είχαν να λεν για τον καλαματιανό που χόρευε. Τα Χριστούγεννα έπαιρνε τα δυο παιδιά και πήγαιναν για ψώνια στο κέντρο. Κάναν τόσα πολλά ψώνια ώστε έπαιρναν άμαξα για να γυρίσουν στο σπίτι. Από την γειτονιά τους πέρναγε πλανόδιος παγωτατζής. Τα δύο παιδιά έπαιρναν παγωτό και ζητούσαν και δεύτερο. Η μάνα τους δεν τους έδινε λεφτά, μα τους έδινε ο πατέρας τους κρυφά από αυτή. Τα δύο παιδιά πήγαιναν στα ελληνικά εκπαιδευτήρια Βουκουρεστίου που ήταν ιδιωτικό σχολείο. Μάλιστα ο Βαγγέλης ήταν εσώκλειστος. Χρήματα ποτέ δεν έλειψαν από το σπίτι αλλά δεν αποταμιεύονταν κιόλας.

Το 1940 είναι χρονιά ορόσημο. Ο Μήτρος αρρωσταίνει από υδρωπικία και την άνοιξη πεθαίνει σε νοσοκομείο σε ηλικία 46 χρονών. Η οικογένεια ορφανεύει και ντύνεται στο πένθος. Παρ' όλα αυτά η Σοφία καταφέρνει και κρατάει το μαγαζί. Αποδεικνύεται μάλιστα πολύ καλή στο εμπόριο και τα καταφέρνει πολύ καλά με τους πάσης φύσεως προμηθευτές. Την βοηθούν στο μαγαζί τα δύο παιδιά και μάλιστα ο Βαγγέλης σταματά να είναι εσώκλειστος. Στην όλη προσπάθεια η συμπαράσταση των άλλων αμαραντιώτων είναι πολύ μεγάλη. Αρχίζουν και αποταμιεύουν χρήματα. Η Σοφία αρκετά νέα ακόμη, δέχεται πρόταση γάμου από έναν έμπορο λαδιού, χήρος και αυτός με δύο παιδιά, αλλά την απορρίπτει. “Τι, να μου χτυπήσει ένας ξένος τα παιδιά μου;”, έλεγε.

Ο Μήτρος πέθανε χαμογελώντας και στην Ρουμανία λένε αν συμβεί αυτό, ότι θα πάρει και άλλον μαζί του. Το Μάιο του 1943 πεθαίνει ο Βαγγέλης 15 χρονών, τρία χρόνια μετά τον πατέρα του. Δεν πρόλαβε να βγει το ένα πένθος και μπαίνει άλλο. Βαρύτερο και μεγαλύτερο πλάκωσε τις δύο γυναίκες. Σα να μην είχαν ποτέ τελειωμό τα βάσανα και οι καύμοι του κόσμου. Ο Βαγγέλης έπαιζε στην γειτονιά μπάλα, έπεσε και χτύπησε στο γόνατο. Εξωτερικά δεν φαινόταν κάτι το ανησυχητικό. Για μια εβδομάδα διαμαρτυρόταν ότι τον πονάει αλλά δεν δόθηκε σημασία. Κατόπιν το πόδι πρήστηκε και μελάνιασε. Τον πηγαίνουν στο νοσοκομείο, αλλά ήταν αργά. Το πόδι είχε πάθει σηψαιμία. Σε τρεις μέρες πεθαίνει. Ο χάρος ο αχόρταστος είχε θερίσει τέσσερα αγαπημένα πρόσωπα της Σοφίας, πατέρα, αδερφό, άνδρα και γιο. Στην κηδεία λιποθυμάει τρεις φορές. Χάθηκε το αποκούμπι και μείναν δύο γυναίκες ολομόναχες.

Εκείνη τη χρονική περίοδο ήρθε στο μαγαζί για να τις βοηθάει ο αδελφός του Μήτρου, ο Χρήστος. Και

**Τετάρτη Δημοτικού των Ε.Ε.Β. το 1940.
Η Ελένη είναι δεξιά από το δάσκαλο.**

σ' αυτόν ο χάρος είχε κάνει την επίσκεψή του, παίρνοντας την γυναικά και το παιδί του. Είχε και αυτός μαγαζί, αλλά το είχε χάσει. Αυτός είχε πάθος με τον ιππόδρομο. Έπαιρνε λεφτά από το μαγαζί και τα έπαιζε στα άλογα. Καινούργια βάσανα.

Η Σοφία από το 40 και μετά αποταμίευε χρήματα και το 44 ήταν σε θέση να αγοράσει το μαγαζί και το σπίτι που έμεναν. Το σπίτι ήταν σε αυλή πίσω ακριβώς από το μαγαζί. Τα χρήματα τα φύλαγε, όχι βέβαια σε τράπεζα, αλλά σε μια κρύπτη στο σπίτι. Όμως ένας εργαζόμενος στο μαγαζί είχε δει την κρύπτη. Την άνοιξη του 44 οι Αγγλοαμερικάνοι βομβάρδισαν σφοδρά – ως συνήθως πράττουν – το Βουκουρέστι. Ο κόσμος για να σωθεί

κατέφυγε σε χωριά έξω από την πόλη και παρέμεινε για μέρες. Τότε ο εργαζόμενος βρήκε την ευκαιρία να κλέψει τα χρήματα από την κρύπτη. Όταν επέστρεψαν στο σπίτι μετά τους βομβαρδισμούς βρήκαν τα χρήματα μαζί με τον εργαζόμενο να έχουν κάνει φτερά. Για μια ακόμα φορά η μοίρα είχε παίξει ένα άσχημο παιχνίδι σε βάρος τους.

Φτάνουμε στο καλοκαίρι του 1944 και ένας ανεμοστρόβιλος παρασύρει στο διάβα του πολιτικοκοινωνικά την Ρουμανία. Η Ρουμανία στον Β' παγκόσμιο πόλεμο ήταν σύμμαχος με την Γερμανία και στρατεύματά της συμμετείχαν στην εισβολή στην Σοβιετική Ένωση. Τη χώρα κυβερνούσε ο δικτάτορας στρατηγός Αντωνέσκου. Τον Αύγουστο του 44 κι ενώ ο κόκκινος στρατός ήταν προ των πυλών της χώρας, Ρουμάνοι αξιωματικοί δολοφονούν τον Αντωνέσκου, αναλαμβάνουν την εξουσία και κηρύσσουν τον πόλεμο στην Γερμανία. Ο κόκκινος στρατός εισβάλλει στη Ρουμανία και από κει εφορμά στη Βουλγαρία και τη Σερβία.

Στο Βουκουρέστι πνέει ένας επαναστατικός άνεμος ανατροπής του παρελθόντος και της καθεστηκυίας τάξης. Λαϊκές πατριωτικές επιτροπές με τη βοήθεια του κόκκινου στρατού ελέγχουν τα οικονομικά και τις εμπορικές δοσοληψίες των καταστηματαρχών. Είναι προφανές ότι δεν έβλεπαν με καθόλου καλό μάτι τους ξένους που είχαν μαγαζιά και επιχειρήσεις στη χώρα τους.

Το 1945 ο Χρήστος μπαίνει στο νοσοκομείο και πεθαίνει σε μερικούς μήνες. Από κει και πέρα κάθε σοβαρή προσπάθεια αποταμίευσης είναι μάταιη λόγω των λαϊκών επιτροπών. Η Ελένη σταματά το σχολείο και δουλεύει στο μαγαζί.

Το 1946 οι κομμουνιστές έρχονται στην εξουσία και η χώρα ανακηρύσσεται λαϊκή δημοκρατία με αρχηγό τον Γκεόργκι Ντεσζ. Η πίεση που ασκείται στους ξένους να εγκαταλείψουν τη χώρα είναι μεγάλη και πρώτοι φεύγουν το 47 οι Ζιακοπουλαίοι και ο Παναγιωτίδης. Το 1949 δίνεται διορία τριών μηνών να εγκαταλείψουν τη χώρα οι ξένοι αν θέλουν. Ο κάθε μεγάλος μπορεί να πάρει πράγματα συνολικού βάρους 70 κιλών. Κατόπιν τα σύνορα κλείνουν και τα μαγαζιά κρατικοποιούνται. Τον Σεπτέμβριο του 49 φεύγουν σχεδόν όλοι οι Έλληνες από την Ρουμανία. Έρχονται στην Ελλάδα και εγκαθίστανται σε προσφυγικούς συνοικισμούς στο Λαύριο, στον Πειραιά και αλλού. Τότε φεύγουν οι Στυλιαράιοι και ο Βάσσος. Η Σοφία και η Ελένη ήταν και αυτές έτοιμες να επιστρέψουν, όμως συνέβη το εξής.

Η Ελένη χάνει το δικό της διαβατήριο που της είχαν δώσει και έπρεπε να γίνει δικαστήριο για να εκδοθεί νέο. Αυτή η διαδικασία καθυστέρησε και πέρασε η προθεσμία των τριών μηνών. Έτσι έμειναν στη Ρουμανία μόνες αυτές οι δύο από τους τόσους αμαραντιώτες.

Το δικό τους μαγαζί έκλεισε και η Ελένη εργαζόταν σε παντοπωλείο ενώ η Σοφία σε εστιατόριο. Συνέχισαν να μένουν στο σπίτι της οδού Cuza Voda 55.

Το 1951-52 στο πλαίσιο συμφωνίας Ελλάδας-Ρουμανίας δόθηκε πάλι άδεια να φύγουν για την Ελλάδα οι εναπομείναντες Έλληνες. Η Σοφία ήθελε να επιστρέψουν πίσω στο χωριό για να δει την μάνα της και τον αδερφό της αλλά η Ελένη δεν ήθελε. Είχε φτιάξει τον κύκλο της, είχε την δουλειά της και ο Αμάραντος ήταν πολύ μακρινός και ξένος για αυτή. Η Σοφία της έλεγε "Άιστε να πάμε στον Αμάραντο" και η Ελένη απαντούσε "Να πάμε στο χωριό να κάνουμε τι; Ο πατέρας έλεγε ότι στο χωριό έχει φτώχεια". Τελικά υποκύπτει η Σοφία και μένουν. Δέχονται πιέσεις να αποκτήσουν ρουμανική υπηκοότητα και τελικά την αποκτούν.

Το 1954 η Ελένη παντρεύεται ένα ρουμάνο τον Γιάννη (Ion) Palosano, που εργαζόταν μαζί στο παντοπωλείο και αρχίζει μια ευτυχισμένη περίοδος για αυτή και την μητέρα της. Ο Γιάννης είχε άλλα πέντε αδέλφια και όλη η οικογένειά του, τις περιβάλλει με πολλή αγάπη. Τον χειμώνα του 58 πεθαίνει στο χωριό η μητέρα της Σοφίας η Μάνθα. Μάνα και κόρη από το 1926 που χώρισαν, για 32 χρόνια δεν ξανάσμιξαν. "Για σένα Ελένη έμεινα στη Ρουμανία και δεν ήμουνα κοντά στη μάνα μου να της κλείσω τα μάτια" έλεγε και έκλαιγε.

Το καλοκαίρι του 57 γεννιέται ο γιος της Ελένης ο Γιωργάκης. Ένα παράθυρο άνοιξε απ' όπου μπήκε άπλετο φως και φώτισε την θεοσκότεινη και πικραμένη ψυχή της Σοφίας. Σταματά να εργάζεται, παίρνει σύνταξη και όλη της την αγάπη και την φροντίδα την διοχετεύει στον εγγονό της.

Προσπαθούν μάνα και κόρη να μάθουν στο παιδί ελληνικά αλλά αυτό δεν θέλει. Αντιδρά στην κατά το ήμισυ ελληνικότητά του. Στην γειτονιά τα άλλα παιδιά τον φωνάζουν greculo (έλληνα) και αυτός κλαίει και στεναχωριέται. Δεν μαθαίνει ελληνικά παρά λίγες λέξεις και φράσεις. Από την γιαγιά του θυμάται που όταν θύμωνε του έλεγε: "Γιωργάκη δεν σου δίνω φράγκο. Ούτε δεκάρα!!" Άλλα του έδινε ό,τι είχε και δεν είχε.

Επίσης θυμάται κάθε Πάσχα που του ζητούσε να γράψει τα ονόματα των πεθαμένων συγγενών και να τα δώσει στον παπά για να τα διαβάσει. Το παιδί καμιά φορά εξαιτίας του παιχνιδιού καθυστερούσε ή ξεχνούσε και αυτή φώναζε "Γιωργάκη τα ονόματα" και άρχιζε να του τα λέει "Χρήστος, Μάνθα, Γιώργος, Μήτρος, Βαγγέλης, Χρήστος...".

Τα χρόνια κυλάν ήσυχα και ευτυχισμένα. Η οικονομική τους κατάσταση είναι καλή, στα πλαίσια βέβαια της σοσιαλιστικής κοινωνίας. Όταν καμιά φορά η Ελένη κουρασμένη από την δουλειά παραπονιέται στην μάνα της αυτή της λέει "Εμ, δεν ήθελες να'σαι στην Αρζεντίνα με τον Μακεδονίτη που σε ήθελε. Ήθελες στο Βουκουρέστι με το βλάχο. Καλά σου γίνεται".

Το 1970 αγοράζουν ένα διαμέρισμα στην περιοχή Drumul Taberei στο Βουκουρέστι και φεύγουν από το σπίτι της οδού Cuza Voda 55 όπου έζησαν τόσα χρόνια. Ο Γιωργάκης σπουδάζει πολιτικός μηχανικός, παντρεύεται το 1979 και αποκτά δύο παιδιά, τον Ανδρέα και την Άννα-Πατρικία. Ο άντρας της Ελένης δεν μιλούσε ελληνικά, αλλά τα καταλάβαινε αρκετά. Όταν μάνα και κόρη μιλούσαν μεταξύ τους ελληνικά για να μην τις καταλαβαίνει αυτός τα καταλάβαινε. Ήταν πολύ καλός, χαρούμενος, συγκαταβατικός, μειλίχιος και τόσα χρόνια δεν αντάλλαξε ούτε μια κουβέντα με τη Σοφία. Το 1992 που πέθανε ο Γιάννης, η Σοφία έκλαψε περισσότερο από την Ελένη.

Το 1989 γίνεται στη Ρουμανία η "επανάσταση" (revolutia)

Η Ελένη το 1970

Ο Γιωργάκης και η Ελένη τα Χριστούγεννα του 2000 στο Βουκουρέστι

και ανατρέπεται το καθεστώς του δικτάτορα Τσαουσέσκου. Αυτός και η γυναίκα του εκτελούνται από "αγανακτισμένους στρατιώτες" όπως είδε όλη η ανθρωπότητα στις πλεοράσεις. Η χώρα αποκτά ελευθερία, δημοκρατία και ελεύθερη αγορά. Την εξουσία αναλαμβάνουν πρώην στελέχη του κομμουνιστικού κόμματος και νυν υπέρμαχοι του καπιταλιστικού συστήματος και η χώρα βυθίζεται στη φτώχεια, ενώ η μαφία ελέγχει όλο σχεδόν το οικονομικό γίγνεσθαι. Μάλιστα το 2002 η σύνταξη που έπαιρνε η Ελένη άγγιζε το αστρονομικό ποσό των 40 δολλαρίων. Μια σύνταξη που μόλις και μετά βίασ αρκούσε για 15 μέρες.

Η Σοφία πεθαίνει το 1996 σε ηλικία 90 χρονών, αφού έζησε ξενιτιές, πολέμους, επαναστάσεις, κομμουνισμούς, καπιταλισμούς, θανάτους, λύπες και χαρές. Άφησε όμως ανεκπλήρωτη την επιθυμία της να πατήσει ξανά το χώμα της πατρίδας της, να δει τον ήλιο της, να αναπνεύσει τον αέρα της και να ξαναδεί το χωριό της και τους εδώ συγγενείς της. Μάλιστα το 1982 που εγώ και η μητέρα μου είχαμε επισκεφθεί τη Ρουμανία, η Σοφία ήταν στο νοσοκομείο για μια εγχείρηση στα μάτια της και δεν στάθηκε δυνατό να την δούμε. Λες και μια κατάρα την κατεδίωκε. Είδαμε όλους τους άλλους εκτός από αυτή!! Το μόνο που κατάφερα να δω από αυτή, τα χριστούγεννα του 2000 που επισκέφθηκα το Boukouréstι, ήταν ο τάφος της καθώς και αρκετές φωτογραφίες, κάποιες από τις οποίες πήρα μαζί μου και βάλαμε στο περιοδικό. Έστω κι έτσι, και με αυτό τον τρόπο, ξαναγύρισε πίσω στην πατρίδα.

Σωτήρης Χρ. Γκουντουβάς

ΓΑΥΚΟ ΜΟΥ ΧΩΡΙΟΥΔΑΚΙ

Γλυκό μου χωριουδάκι μου
τι έχεις και σ' αγαπώ τόσο πολύ;
μ' έχεις στ' αλήθεια σαγηνεύσει
σε σκέφτομαι κάθε στιγμή.

Να σβήσει το κοτσομπολιό
μιζέρια και άλλα πάθη
αυτό είναι το χειρότερο
μεσ' την καρδιά αγκάθι.

Κάθε φορά που έρχομαι
δε σε χορταίνω αλήθεια
με μάγεψαν οι ομορφιές
και τα παλιά σου σπίτια.

Όλοι να δουλέψουμε
κάτι και για σένα
κι αυτοί που είμαστε κοντά
κι αυτοί που γειτνιάζουμε

Σ' όλα γυρίζω τα στενά
στα όμορφα σοκάκια
να θυμηθώ στο μαχαλά
που παιζαμε παιδάκια.

Κι αν λίγο σας εκούρασα
μ' αυτό το ποιηματάκι
είναι γιατί αγαπώ πολύ
αυτό το χωριού μου δάκι

Τη μπάλα όπου παίζαμε
στου Γκούντου το σοκάκι
στην Παναγιά και το Ριζό^ρ
θυμάμαι χωριουδάκι.

Κι óταν ο Θεός θελήσει
να βρεθώ κι εγώ κοντά του
πόθος στερνός μου είναι
να ταιρύ στα χώματά του

Κι άλλα παιχνίδια παίζαμε στ' Αϊ-Γιώργη την πλατεία αυτός είναι ο τόπος μου που νιώθω μια λατρεία.

Όταν το μάτι ρίχνεται
στους στίχους καμιά φορά
θα έρχεται ο ποιητής
να κάθεται σιμά με της
καρδιάς τα ολόχρυσα και γούνορα φτερά.

Πόση ευτυχία νιώθω!
σαν έρχομαι κοντά σου
τόση λύπη αισθάνομαι
που φεύγω μακριά σου.

Κατής Γεώργιος

Η ΦΥΣΗ ΜΑΣ

(το σύνολο των όντων της δημιουργίας)

**50. Συνέχεια της προσπάθειας για γνωριμία με τη φύση μας.
Για αλληλοπροστασία και αρμονική συνύπαρξη.**

Σαλέπι – Ορχεΐδες – Όρχις – σερνικοβότανο.

Το φυτό σερνικοβότανο ή Όρχις, επικράτησε ως σαλέπι. Σαλέπι όμως είναι το αλεύρι που λαμβάνεται από τους ξηρούς κονδύλους πολλών ειδών της οικογένειας Ορχεΐδες (ORCHIDACEAE) και κυρίως από τα είδη του γένους Όρχις (orchis). Στην Ελλάδα υπάρχουν περίπου 20 είδη αυτοφυή του γένους αυτού. Το σαλέπι χρησιμοποιείται κυρίως στην Ανατολή αλλά και στην Ελλάδα ως χειμωνιάτικο θερμαντικό, μαλακτικό και θρεπτικό πρωινό ρόφημα. Παρασκευάζεται αφέψημα της σκόνης, το οποίο γλυκαίνεται με ζάχαρη ή μέλι και αρωματίζεται με κανέλλα ή πιπερόριζα. Τα είδη των φυτών που χρησιμοποιούνται για σαλέπι συλλέγονται συνήθως στη Θεσσαλία και την Ήπειρο. Οι κόνδυλοι αρχικά πλένονται καλά και βράζονται λίγο ή βρέχονται με ζεματιστό νερό. Έτσι απομακρύνεται το αιθέριο έλαιο που περιέχουν και το οποίο αν παραμείνει, προσδίδει στο σαλέπι γεύση πικρή και δυσάρεστη. Στη συνέχεια αποξηραίνονται και αλέθονται.

Το σαλέπι θεωρείται και φαρμακευτική ουσία γιατί περιέχει αραβίνη, τραγακανθίνη και πολύ άμυλο το οποίο, όταν διαλύεται στο νερό δημιουργεί ένα υγρό πηκτό και βλεννώδες που παλαιότερα χορηγούσαν ως φάρμακο σε κρυολογήματα, διάρροιες, δυσεντερίες κτλ. Από τα είδη του γένους Όρχις πιο κατάλληλα για την παρασκευή σαλεπιού είναι: Όρχις ο πίθηκος, ο κορεοφόρος, ο κήπιος, ο σακκώδης και ο άρρην. Εκτός από τα είδη του γένους Όρχις, σαλέπι παρασκευάζεται και από άλλα ελληνικά είδη Ορχεοειδών, όπως Ανάκαμπτις η πυραμιδοειδής.

Τα φυτά στις ρίζες τους σχηματίζουν δύο μικρούς χαρακτηριστικούς κονδύλους. Αναλόγως του εδάφους παίρνουν ανάπτυξη από 20 πόντους ως ένα μέτρο. Έχουν στέλεχος κυλινδρικό, λείο, απλό. Τα φύλλα βγαίνουν στο κατώτερο ήμισυ του στελέχους και είναι στενόμακρα, μυτερά, γυαλιστά, συχνά με κηλίδες σταχτιές. Τα άνθη του, κατά τις αρχές του καλοκαιριού είναι αρκετά μεγάλα σκουροκόκκινα και σπανίως λευκά, φέρονται σε στάχυ ακρινό με 12-15 άνθη, χαρακτηριστικά κάπως της οικογένειας στην οποία ανήκουν. Οι καρποί των φυτών αυτών (κάψουλες) είναι μακρουλοί, οι δε σπόροι μικροί πολυάριθμοι. Στο χωριό μας είναι αυτοφυές σχεδόν σε όλη του την έκταση και στα ορεινά και στα χωράφια πλησίον του χωριού, αφού έχουν μείνει χέρσα. Η διαδικασία του ροφήματος είναι η ίδια, όπως ήδη αναφέρθηκε.

Πηγές: Βότανα I. Ζαχαρόπουλου, Εκπ. Ελλην. Εγκ. Βοταν. και η συλλογική μνήμη των Αμαραντιωτών.

Πώς μεγαλώσαμε εμείς και τα παιδιά μας·

Αγαπητέ Παναγιώτη·

Θα γυρίσω το χρόνο εξήντα (60) χρόνια πίσω για να θυμίσω στους μεγάλους και να μάθουν οι μικροί. Τον καιρό εκείνον το χωριό μας ήταν ένα από τα μεγάλα χωριά της επαρχίας Κονίτσης. Οι κάτοικοι ασχολούνταν με την Μαστορική (κτίστες) και σχεδόν όλοι ταξίδευαν παντού, μέχρι το Χαρτούμ, την Περσία, Αμερική και οι υπόλοιποι σε διάφορα μέρη της Ελλάδος. Στο χωριό μένανε οι γέροντες και τα γυναικόπαιδα που ασχολούνταν με τη Γεωργία και Κτηνοτροφία.

Τα τρόφιμα λιγοστά και για να τα προμηθευθεί κανείς έπρεπε να περπατήσει 7-8 ώρες για να τα αγοράσει, γιατί χωριό Κόνιτσα αυτή την απόσταση είχε με τα ζώα και τα πόδια. Το κακό ήταν ότι έπρεπε να μεσολαβήσουν περίπου τρεις (3) ημέρες για να κάνουν αυτό το ταξίδι. Την παραμονή έπρεπε να περιποιηθεί το ζώο, να συγκεντρώσει τα σακιά, τα λαδερά ένα για λάδι και ένα για πετρέλαιο, να ετοιμάσει το δαδί για τον δρόμο γιατί θα φεύγανε με δυο ώρες νύκτα και η συνάντηση θα γινόταν στον Άγιο Χαράλαμπο.

Η πορεία, 7 ώρες περίπου, οι δρόμοι σε άθλια κατάσταση, η γέφυρα στο Σκορδίλη παγίδα θανάτου. Θα διανυκτέρευε στην Κόνιτσα και την άλλη μέρα θα πέρναν το δρόμο της επιστροφής που για τα ζώα και τους ανθρώπους οι ώρες μεγαλώνανε και καμία φορά άγγιζαν και το 12ωρο, γιατί τα ζώα ήταν φορτωμένα και ο δρόμος της επιστροφής ανηφορικός. Ξεκινώντας από την Κόνιτσα θα σταματούσαν στη γέφυρα, εκεί θα ξεφόρτωναν τα ζώα για να ξεκουραστούν, να τους δώσουν κριθάρι για ν' αντέξουν τον ανηφορικό δρόμο που ήταν σχεδόν 3 ώρες. Αυτή η διαδρομή γινότανε 1-2 φορές το μήνα. Η ζωή μας είχε πάντα τον ίδιο ρυθμό μέχρι την ημέρα που κηρύχθηκε ο πόλεμος, τον Οκτώβριο του 1940. Για ένα τετράμηνο, στην αγορά βρίσκαμε ορισμένα τρόφιμα μετά όμως τα πράγματα άρχισαν να παίρνουν άλλη τροπή, μαύρη αγορά κλπ.

Η Άνοιξη βρήκε το χωριό μας απροετοίμαστο από τρόφιμα και λοιπά και άρχισε η λεγόμενη πείνα. Τα μικρά κλαίγανε για γάλα και ψωμί, τα ζώα δεν επαρκούσαν να συντηρήσουν την οικογένεια και απάνω στην απελπισία μας βγήκαμε στη ζητιανιά. Ζητιανεύοντας φθάσαμε στη Φλώρινα, Καστοριά, Κοζάνη και αλλού. Ο κόσμος πάρα πολύς και άρχισαν να μας βαριώνται και μας έδιναν σκυλόψωμο που για μας ήταν φαρίνα (δηλ. πολυτελείας). Τα παραμεθόρια χωριά, άρχισαν να ζητιανεύουν στην Αλβανία, που στις αρχές μας καλοδέχθηκαν και μας πρόσφεραν τα πάντα, αλλά έλα τώρα που αντιμετωπίζαμε ένα άλλο πρόβλημα, του ρουχισμού. Με τι λεφτά ν' αγοράσουμε παντελόνια και φουστάνια για τις γυναίκες και άλλα. Το ευτύχημα ήταν, ότι με την οπισθοχώρηση των Ιταλών, είχαμε συγκεντρώσει ορισμένα αντίσκηνα και κουβέρτες και έτσι φτιάξαμε φουστάνια και παντελόνια, για παπούτσια Λιόπες (γουρουνοτσάρουχα από δέρμα ακατέργαστο δηλ.), εσώρουχα δεν υπήρχαν. Στρώματα (ύπνου) φτιαγμένα από φτέρες ή φώκια από καλαμόκι, αλάτι-ζάχαρη-πιπέρι μαύρο, γιοκ (όχι), χόρτα και πάλι χόρτα και δόξα τον Θεό, με τη Δύναμή Του επιβιώσαμε και βρισκόμαστε μέχρι σήμερα για να δοξάζουμε τον Ύψιστο, να Τον υμνούμε και να τον προσκυνούμε και να γράφουμε και λίγα για να μαθαίνουν τα παιδιά μας και τα εγγόνια μας.

Φάνης
Στέφανος Τσιάτσης

ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ ΜΙΑ ΕΥΧΗ

Περικυκλωμένος από ψηλά βουνά
πολλές πηγές και κρύα τα νερά
Δεν αντέχεται ο χειμώνας και οι βροχές
Κλεισμένοι οι γερόντοι σαν τα ζώα μέσα στις
φωλιές.

Δίπλα κάθονται στο τζάκι
πίνοντας πότζι και έχουν μεράκι
να έρθει γρήγορα το καλοκαιράκι
να βγουν να παίξουν και κανά χαρτάκι.

Να δουν τα εγγόνια τους και τα παιδιά να πλημμυρίσουν το σπίτι τους με γέλιο και χαρά να φέρουν δώρα για τον παππού και την γιαγιά Αγάπη και μια ζεστή Αγκαλιά.

Γιατί τόση ερημιά;
Γιατί φύγαν μακριά;
Αχ! η ρημάδα η δουλειά
τους έστειλε στην Ξενιτιά.

Χριστούγεννα έρχονται πρωτοχρονιά
τα τζουτζουνίδια φτάνουνε
θα' ρθει και η Πασχαλιά
και αυτοί θα είναι μόνοι τους ξανά.

Πάλι μια κάρτα θα τους κρατήσει συντροφιά
Στο προσκεφάλι θα την βάλουν για παρηγοριά
Στην προσευχή τους κάνουν μια ευχή
Το καλοκαίρι γρήγορα να' ρθει.

Σταυρούλα Γρηγ. Ζακοπούλου

Αγαπητέ Παναγιώτη·

Τέσσερα χρόνια τώρα μας γεμίζεις συγκίνηση από το “Ζωντάνεμα” της παράδοσης από την ιστορία των προγόνων μας αλλά και από τη σύγχρονη καταγραφή. Είμαι πολύ χαρούμενη που μου δόθηκε η ευκαιρία να συμμετέχω και ’γω στο έργο που ανέλαβες να βγάλεις εις πέρας και το κάνω με μεγάλη μου ευχαρίστηση.

**Σου εύχομαι
Υγεία, Δύναμη Υπομονή
και πολύ γέλιο, είναι το καλύτερο φάρμακο
Σταυρούλα Γρηγ. Ζακοπούλου**

Αγαπητή Σταυρούλα·

Είναι πολύ μεγάλη η χαρά μου και η δύναμη που μου δίνει η νεότερη γενιά και εσύ προσωπικά με την έμπρακτη συμμετοχή σας όχι μόνο στο περιοδικό αλλά σε όλες τις εκδηλώσεις του χωριού. Έτσι, το μέλλον του είναι βέβαιο όχι μόνο για την εκεί ζωή του και ύπαρξή του, αλλά και γενικότερα σαν ιδέα. Καλή συνέχεια... Σ' ευχαριστώ για όλα.

ΑΠΟΚΡΙΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ - ΚΑΛΕΣΜΑ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΜΑΡΑΝΤΟΥ

Αγαπητοί χωριανοί,

Με ιδιαίτερη χαρά επικοινωνούμε μαζί σας και αφού σας ευχηθούμε **το 2004 να φέρει υγεία, χαρά και δημιουργία**, θέλουμε να σας ενημερώσουμε ότι το Δ.Σ. του "Πολιτιστικού Συλλόγου" έχοντας επίγνωση της αποστολής του και σεβασμό στην παράδοση, αποφάσισε τη διοργάνωση των εκδηλώσεων της Αποκριάς, στο αγαπημένο μας χωριό! **Σχώριο – Γκατσαραίοι – Χάσκαρη – Τζουτζουνίδια.**

Το πρόγραμμα έχει ως εξής:

Παρασκευή 20-2-2004: Συγκέντρωση για αναχώρηση έξω από το ξενοδοχείο ΣΤΑΝΛΕΪ, ώρα 10 μ.μ.

Σάββατο 21-2-2004: Άφιξη στην Κόνιτσα, μία ώρα στάση και μετά αναχώρηση για το χωριό. Συνεννόηση ώρας για κοπή κέδρων όσοι επιθυμούν.

Κυριακή 22-2-2004: Προαιρετικός εκκλησιασμός, μεσημέρι, τραπέζι-γεύμα, προσφορά του "Πολιτιστικού" Χάσκαρης, βράδυ Τζουτζουνίδια.

Δευτέρα 23-2-2004: Επιστροφή...

Η μεταφορά με πούλμαν και το τραπέζι της Κυριακής είναι δωρεάν. Όσα άτομα κι αν παρευρεθούν, οι εκδηλώσεις θα γίνουν, θα τηρηθεί το πρόγραμμα, δεν θα ακυρωθεί για οποιονδήποτε λόγο, γι' αυτό δηλώστε συμμετοχή ανεπιφύλαχτα στα μέλη του Δ.Σ. του Συλλόγου.

Γεώργιος Κατής: τηλ. 26550-23775, κιν. 6977-552954. Παναγιώτης Ζακόπουλος: τηλ. 210-6721822, κιν. 6972-733656. Χρήστος Ζιάκος: τηλ. 210-9755116. Ιωάννης Κούκης: τηλ. 210-9021645, κιν. 6977-303976. Σπύρος Πετρής: τηλ. 210-2468075, κιν. 6973-046104. Νίκη Μάκκα: τηλ. 26550-23357. Γεώργιος Παπαμιχαήλ: τηλ. 26810-79733

Αγαπητοί χωριανοί,

Οι εκδηλώσεις που αφορούν την παράδοση, τα ήθη και τα έθιμα, εξακολουθούν να έχουν τη ζωντάνια και το ενδιαφέρον τους. Με την διαφοροποίηση τα ζωής, αποδεικνύουν ότι είναι ο άθραυστος κρίκος που συνδέει το χθες με το σήμερα.

Εμείς οι Αμαραντιώτες, όταν μας δίνεται ευκαιρία συμμετοχής εξακολουθούμε να μας ευχαριστούν, να μας συγκινούν και να ποθούμε την αποκατάστασή μας με τις ρίζες.

Στους καιρούς μας η γνωριμία με το παρελθόν και η ψύχραιμη αξιολόγησή του, δεν έχει το στενό ενδιαφέρον της απλής ιστορικής ενημερώσεως. Ανήκει στις αξιώσεις της κοινοτικής μας ζωής, της ζωής του χωριού μας. Με τις εκδηλώσεις εκεί, να επιδιώξουμε την πολιτιστική μας αποκέντρωση, να προσδώσουμε δύναμη στην επιβίωσή μας και δημιουργική πνοή. Είναι ένας τρόπος για να σταματήσουμε να γευόμαστε σαν περιοχή την ερημιά και τα επακόλουθά της. Ο τόπος μας είναι γεμάτος ουσία και δυναμική. Να δραστηριοποιήσουμε τα στοιχεία εκείνα που θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των όποιων δυσκολιών. Χρειάζονται τρόποι διεξόδου... Με τις μικρές δυνάμεις που διαθέτουμε, να συμβάλουμε όλοι στην αναζωόρωση της "πολιτιστικής φλόγας" της κοινότητάς μας και γιατί όχι όλης της περιοχής. Χρειάζεται ο καθένας μας με τον τρόπο του, να στηρίζει τις προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση. Να βάζει ένα λιθαράκι. Να αφήσουμε παρακαταθήκες στις επόμενες γενιές και ίχνη βαθιά από γερές πατημασιές.

Καλή αντάμωση

Με αγάπη

Το Δ.Σ. του Συλλόγου

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΜΑΡΑΝΤΟΥ

Αγαπητοί χωριανοί:

Εγκρίθηκε η αίτηση του "Π.Σ." μετά και την θετική εισήγηση του "Τ.Σ." από το Δημοτικό Συμβούλιο για παραχώρηση του Δημοτικού Σχολείου με σκοπό τη δημιουργία **Μουσείου και Πνευματικού Κέντρου**. Για να γίνει αυτό χρειαζόμαστε τη βοήθεια όλων. Των απανταχού ευρισκομένων Αμαραντιωτών. Με ό,τι τρόπο θεωρεί και μπορεί ο κάθε ένας να συμβάλει. Κατ' αρχήν επικεντρώνουμε το ενδιαφέρον στο Μουσείο. Στο χωριό μας κάθε σπίτι διαθέτει αρκετό ιστορικό και λαογραφικό υλικό, είναι κρίμα να χαθεί απ' την φθορά του χρόνου και να διασκορπισθεί ανεκτίμητο σε άλλους τόπους. Κάθε αντικείμενο πρέπει να βρίσκεται στον τόπο του για να θεωρείται κρίκος με το χθες με τα ήθη και έθιμα των προγόνων μας και με τις ρίζες μας. Το να βρίσκεται στις πόλεις και στα διαμερίσματα δεν ωφελεί σε τίποτε, είναι ξεκομένο νεκρό και άψυχο. Παρακαλούμε όλους να βοηθήσουν την προσπάθεια αυτή, προσφέροντας κάθε παλιό αντικείμενο που μπορεί να αποτελέσει έκθεμα. Θα γίνει η διαλογή και καταγραφή του, θα συντηρηθεί και θα εκτεθεί με το όνομα του διαθέτη εφόσον το επιθυμεί, διαφορετικά με αριθμό. Θα γίνουν τα απαραίτητα έργα κάγκελα κλπ. ώστε να διασφαλισθούν. Για την καλύτερη διαχείριση και πιο υπεύθυνη, θα συγκροτηθεί Διοικητικό Συμβούλιο υπεύθυνο μεγάλης χρονικής διάρκειας ή και μόνιμο, για μεγαλύτερη ανάπτυξη της εμπιστοσύνης. Το θέμα του Δ.Σ. θα διευθετηθεί στη συνέλευση του χωριού στις 16 Αυγούστου. Όσοι ενδιαφέρονται ας το έχουν υπ' όψιν τους. Μέχρι τότε ο Πολιτιστικός Σύλλογος θα διαμορφώσει το χώρο και θα συγκεντρώσει το υλικό. **Παρακαλούμε θερμά όλους τους χωριανούς να βοηθήσουν αυτή την προσπάθεια για να δώσουμε ακόμη μια πνοή στο αγαπημένο μας χωριό. Να μεταφέρουμε στις σύγχρονες γενιές το παρελθόν μας. Να γνωρίσουν τις ρίζες τους.**

Το Μουσείο σε κάθε τόπο είναι απαραίτητο. Αναδεικνύει την προσωπικότητά του. Ο κάθε επισκέπτης μπορεί να ενημερωθεί και να διδαχθεί. **Ανταποκριθείτε με ενθουσιασμό.** Οι ενδιαφερόμενοι επικοινωνείστε με το Δ.Σ. του Συλλόγου.

Με σεβασμό, αγάπη και δημιουργική διάθεση

το Δ.Σ. του Πολιτιστικού Συλλόγου

Πρόεδρος Γεώργιος Κατής 2655023775 – 6977552954. Αντιπρόεδρος Παναγιώτης Ζακόπουλος 6972733656. Γραμματέας Νίκη Μάκκα 2655023357 – 6945485634. Ταμίας Γεώργιος Παπαμιχαήλ 2681079733 – 6974815658. Μέλη: Χρήστος Ζιάκος 2109755116. Ιωάννης Κούκης 2109021645. Σπύρος Πετρής 2102468075

Ακολουθούν τα σχετικά έγγραφα.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΜΑΡΑΝΤΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

**Αμάραντος 7-11-2003 Προς: Τον Δήμο Κόνιτσας Κόνιτσα
ΘΕΜΑ: Παραχώρηση του Πρώην Δημοτικού Σχολείου Δ.Δ. Αμαράντου.**

Κύριε Δήμαρχε,

Όπως και προφορικά σας εξηγήσαμε επί μακρόν, το κτίριο του πρώην Δημοτικού Σχολείου του χωριού μας (Αμάραντος Κόνιτσας) διανύει μια περίοδο παρακμής, η οποία επιδεινώνει την κατάσταση των δομικών του στοιχείων και οδηγείται με μαθηματική ακρίβεια στην κατάρρευση.

Προ αυτού του κινδύνου, ο Σύλλογός μας ομόφωνα αποφάσισε να προχωρήσει στην αξιοποίηση του εν λόγω κτιρίου και του περιβάλλοντος χώρου, χρησιμοποιώντας το εν λόγω κτίριο ως Μουσείο και Πνευματικό Κέντρο του χωριού μας, φροντίζοντας να πραγματοποιούμε μέσα σ' αυτό διάφορες δράσεις και εκδηλώσεις σε όλη την διάρκεια του έτους.

Για την υλοποίηση του στόχου μας αυτού, παρακαλούμε θερμά να μας παραχωρήσετε, το συντομότερ δυνατό, την χρήση του παραπάνω κτιρίου, ώστε πριν ο χειμώνας μεγαλώσει τις υπάρχουσες ζημιές, να μπορέσουμε να κάνουμε ορισμένες επεμβάσεις συντήρησής του.

Περιμένουμε την θετική σας ανταπόκριση και είμαστε στη διάθεσή σας.

Με τιμή

Ο Πρόεδρος, Γεώργιος Κατής

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘ. 266/2003 - ΠΡΑΚΤΙΚΟ 17^ο / 2003 - ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Θέμα: Παραχώρηση του πρώην Δημοτικού Σχολείου Δ.Δ. Αμαράντου στον "Πολιτιστικό Σύλλογο Αμαράντου για χρήση".

Στην Κόνιτσα και στο Δημοτικό Κατάστημα σήμερα στις 14-11-2003 ημέρα Παρασκευή και ώρα 19:30 συνήλθε σε τακτική Συνεδρίαση το Δημοτικό Συμβούλιο Κόνιτσας μετά από πρόσκληση του Προέδρου του Δ.Σ., με αριθμό Πρωτ. 8063/Χ/10-11-2003. Αφού διαπιστώθηκε ότι το Δημοτικό Συμβούλιο έχει απαρτίσκαθόσον από το σύνολο των (17) Δημοτικών Συμβούλων έχουν παρευρεθεί (15).

Παρόντα Μέλη

- 1)Καλτσούνης Χρόνης του Νικολ.
- 2)Βλάχος Δημήτριος του Παναγιώτη
- 3)Λάκκας Χρυσόστομος του Πολυχρόνη
- 4)Μπάρμπας Χριστόφορος του Σωτηρίου
- 5)Σταυρίδης Ιωάννης του Αθανασίου
- 6)Γαϊτανίδης Σταύρος του Γεωργ.
- 7)Γαϊτανίδης Αθανάσιος του Ιωάννη
- 8)Γαργάλας Παναγιώτης του Βασιλείου
- 9)Μπουζούλας Κων/νος του Παναγιώτη

- 10)Στράτος Πασχάλης του Κωνστ.
- 11)Κιτσάτης Σπυρίδων του Ευαγγέλου
- 12)Κοντογιάννης Χαρίλαος του Κων/vou
- 13)Ρόμπολος Γεώργιος του Νικολάου
- 14)Αθανασίου Αθανάσιος του Ιορδάνη
- 15)Ευαγγέλου Ευάγγελος του Δημητρίου Απόντα Μέλη
Νικολοπούλου Ουρανία
Λώλου Αλεξάνδρα
αν και νόμιμα έχουν κληθεί

Στη συνεδρίαση παραβρέθηκε και η υπάλληλος του Δήμου Μπάρμπα Νικολέττα για την τήρηση των πρακτικών της συνεδρίασης του Δημοτικού Συμβουλίου Κόνιτσας. Ο Δήμαρχος Κόνιτσας κ. Πρόδρομος Χατζηφραιμίδης απουσίαζε από τη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου λόγω ανειλημμένων υποχρεώσεων του Δήμου και παρέδωσε στο Δημοτικό Συμβούλιο θέματα για συζήτηση και λήψη απόφασης, λόγω του κατεπείγοντος. Ο Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου κήρυξε την έναρξη της συνεδρίασης και ο αρμόδιος Αντιδήμαρχος κ. Γαργάλας Παναγιώτης είπε τα παρακάτω σχετικά με το 8ο θέμα της ημερησίας διάταξης: Ο Δήμος έχει στην κυριότητά του το κτίριο του πρώην Δημοτικού Σχολείου του Δ.Δ. Αμαράντου. Ο "Πολιτιστικός Σύλλογος Αμαράντου" με το από 07/11/2003 έγγραφό του, ζητά την παραχώρηση για χρήση του Δημοτικού Σχολείου Δ.Δ. Αμαράντου για να το χρησιμοποιήσει ως Μουσείο και Πνευματικό Κέντρο. Επειδή επίκειται χειμώνας και οι υπάρχουσες ζημιές θα μεγεθύνουν το πρόβλημα προτίθεται ο "Πολιτιστικός Σύλλογος Αμαράντου" να αναλάβει ορισμένες επεμβάσεις συντήρησης του εν λόγω κτιρίου. Ο κ. Αντιδήμαρχος πρότεινε στο Δημοτικό Συμβούλιο να εγκρίνει το παραπάνω θέμα, σύμφωνα με την εισήγηση του κ. Αντιδημάρχου. Το Δημοτικό Συμβούλιο μετά τη διαλογική συζήτηση, έχοντας υπόψη την εισήγηση του Προέδρου τις σχετικές διατάξεις του άρθρου 247 παρ. 2 Δ.Κ.Κ. **ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ: Ομόφωνα.** Εγκρίνει σύμφωνα με το άρθρο 247 παρ. 2 του Δ.Κ.Κ. και μετά από την θετική εισήγηση του Τ.Σ. του Δημοτικού Διαμερίσματος Αμαράντου και την αποδοχή του αιτήματος του Πολιτιστικού Συλλόγου Αμαράντου και παραχωρεί προς αυτόν δωρεάν τη χρήση του πρώην Δημοτικού Σχολείου Δ.Δ. Αμαράντου μετά από σύμφωνη γνώμη και των δύο πλευρών μαςκοπό πολιτιστικές και άλλες χρήσεις.

Η απόφαση αυτή έλαβε αύξ. αριθμό 266/2003

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ., Χρόνης Καλτσούνης

Τα μέλη όπως οι ανωτέρω παρόντες Δημοτικοί Σύμβουλοι

**ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ
Συνέχεια της προσφοράς του κ. Χρήστου Αθ. Ζακόπουλου**

Συμφωνητικόν

Δι ου δηλοποιείται υπό των υποφαινομένων ότι σήμερον ευχαρίστως αφ' ενός μεν η κοινότης του χωρίου Ισβορος αφ' ετέρου δε ο εκ Λησκατού χωρίου Αντώνης Ζήκου συνεφώνησαν ως εξής.

Ο μεν ειρημένος Αντώνης Ζήκου μαραγγός αναλαμβάνει υπό την ευθύνη του την ως εξής εργασίαν της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου.

α'. Θα τακτοποιήσῃ τον κλήρον δηλαδή το μέσον της εκκλησίας με θόλους (δηλ. Γκουμσέδες) οι οποίοι θα γίνωσιν τέσσαρες (αριθ. 4) κανονικοί και αρεστοί της κοινότητας η εργασία όμως αυτών θα γίνονται με σοφά με ασβέστη σόλο το ύψος αλλά του ιερού βήματος θα γίνονται βονονοθάλοι.
β'. Οι κολώνες θα γίνωσι καναλάται και εις την κορυφή θα κάμη και θα τακτοποιήσῃ και τα λεγόμενα φιόρια.

γ'. Τα ταβάνια των δύο άκρων θα γίνωση κατά το σχέδιον το οποίον αφίνει ο ρηθείς μαραγγός εις χείρας της κοινότητος το δε μεσαίον όμως ταβάνι με άστρα όλη η εργασία αυτού θα γίνει κανονικά και αρεστή, το δε ταβάνι του ιερού βήματος θα γίνει παρβαζωτόν...

δ'. Τα σοφατίσματα θα γίνονται με άμμον και ασβέστη και επάνω εις αυτά θα περάση κόλλα καθώς και το των γυναικών υποκάτω των καφαζίων θα ταβανιστή και θα φαλτσοθούν καθώς και το σοφάτισμα όλη η εκκλησία θα γίνει σοφά και ότι άλλο απαιτήται προς χρησιμοποίησιν αυτής υπόσχεται να τακτοποιήσει την ως είρηται εργασίαν και τελειοποιήση αυτήν εις τάξιν χωρίς να γίνη λάθη αυτής.

ε'. Η σκάλα του άμβωνος θα γίνει κανονική και αρεστή καθώς και τα επάνω από τους θόλους καπλατίσματα προσέτι και εις το επάνω από το τέμπλο τας εορτάς (πιθανόν να εννοεί εικόνας) θα κάμη από μίαν κολώνα ενός εκάστου κουτιού.

Η δε κοινότης του χωρίου Ισβόρου υπόσχεται να πληρώσῃ δια την άνωθεν εργασίαν Γρόσια χίλια οκτακόσια (αριθ. 1800) άνευ τροφής ειμή μόνον (15) οκάδες κρέας και (5) ρακή ούτω έγινεν εις διπλούν και δίδοται εις χείρας των προς ένδειξιν και υποφαινόμεθα.

Ισβόρω τη 7η Απριλίου 1901 εν

Αντώνης Ζήκου λησκατούτης ταβαντοής
στρέγω τάνωθεν.

Ειδήσεις και σχόλια

- Κοινοβουλευτικές εκλογές έχουμε στις 7 Μαρτίου. Και αναρωτιέται κανείς ποιον και γιατί. Πόσοι από τους εκλεγμένους στις προηγούμενες εκλογές, επισκέφθηκαν ή ενδιαφέρθηκαν για το χωριό μας; Πόσοι από τους νέους υποψήφιους γνωρίζουν έστω και τη γεωγραφική του θέση; Ποιος ενδιαφέρθηκε για την αποτυχία του “Καποδίστρια”; για τα προβλήματα των υπέργηρων κατοίκων, για την ασφάλειά τους, την απομάκρυνση του “φυλακίου”, για το νεκροταφείο, για το οδικό δίκτυο, για την συγκοινωνία, για την καταστροφή των δασών και της φύσης μας γενικότερα, για τους λατρευτικούς και μνημειακούς μας χώρους (Εκκλησία-Μύλος), για τον εκσυγχρονισμό των Λουτρών, για τη σαθρότητα του υπεδάφους, την επικινδυνότητά του, για... για... για... Εάν υπάρχει κανείς που ενδιαφέρθηκε, τότε ας βοηθηθεί, εάν όχι, ας συναντήσουν την αδιαφορία μας αυτήν που μόνοι τους με τη συμπεριφορά τους μας υπέδειξαν.
- Τελείωσαν τα έργα στον **I.N. Αγίου Γεωργίου**. Απομένει η αλλαγή των παραθύρων που θα γίνει πολύ σύντομα. Δεν είναι μόνο έργα σταθερότητας, αλλά και αισθητικής. Ξαναβρήκε την αρμονία του, χωνεύτηκε στη φύση, αλλά παρέμεινε αυθύπαρκτος και μοναδικός. Και αυτό οφείλεται στις φιλότιμες προσπάθειες **του πατέρα Νικολάου Μέμου** και της εκκλησιαστικής επιτροπής. **Των κ.κ. Αχ. Ζακόπουλου, Σωτ. Νάκου, Παν. Σκορδά και Στ. Τσιάτση**. Είμαι υποχρεωμένος όμως να εξάρω την ευσυνειδησία, την αρτιότητα και την επαγγελματική εντιμότητα του **κ. Αντωνίου Πρόκου** που ανέλαβε το έργο, συγχαρητήρια!
- Μετά την θλιβερή απώλεια του αείμνηστου Γεωργίου Ζιώγα, στην **εκκλησιαστική επιτροπή** προστέθηκαν άλλα δύο άτομα. Οι **κ.κ. Αχ. Ζακόπουλος** και **Παν. Σκορδάς**. Εκλεκτοί της κοινωνίας μας, άψογοι, με προσφορά στο παρελθόν στο Αμαραντιώτικο σύνολο, αμέμπτου ηθικής, πανάξιοι συνεχιστές του θεάρεστου έργου. Η πρόταση έγινε από τον πατέρα Νικόλαο την οποία ευχαρίστως αποδέχτηκαν. Σας εύχομαι καλή δύναμη.
- **Λουτρά.** Ατμός ανακαλύφθηκε στο οδικό δίκτυο Κονίτσης-Κοζάνης στο ύψος της Πλάκας, στα 1300μ. από την Παναγία και 1000μ. από την διασταύρωση προς το χωριό μας περίπου. Δεν γνωρίζω αν είναι ιαματικός, στην έξοδό του είναι πολύ χαμηλότερης θερμοκρασίας από τον δικό μας. Εάν είναι αξιοποιήσιμος αυτό είναι υπόθεση των ειδικών και των Δημοτικών αρχών. Αυτό που θα πρέπει να κάνουμε εμείς, είναι να διασφαλίσουμε τα αναφαίρετα δικαιώματά μας. Καιρός να συνετισθούν οι ιδιώτες επαγγελματίες και να ανασκούμπωθούν...
- Έγινε ο καθιερωμένος **ετήσιος χορός της “Αδελφότητος”** στις 19 Δεκεμβρίου του 2003 στο “Χαλκιάς Παλλάς”. Ίδια χρονιά με τον προηγούμενο. Η επιλογή της ημερομηνίας με πολύ ευκολία αλλά συνειδητά και χωρίς τη συγκατάθεση – ούτε καν ρωτήθηκε – του πολιτιστικού ή άλλων παραγόντων όπως συνηθίζεται, ήταν ατυχής. Φόρτος εργασίας των επαγγελματιών λόγω εορτών αλλά το κυριότερο ο αποκλεισμός ενός αριθμού χωριανών που αυτές τις ημέρες υποβάλλεται σε νηστεία και προσευχή δεν λήφθηκε ασεβώς υπ' όψιν. Και πολλά άλλα στα οποία θ' αναφερθώ μετά την όποια εκλογή του νέου Δ.Σ. της Αδελφότητας. Για όσους το ενδιαφέρον περιορίζεται στους αριθμούς να τους ενημερώσω ότι παρευρέθηκαν περίπου 120. Μοιράσθηκε το ετήσιο ημερολόγιο αρκετά καλαίσθητο με φωτογραφίες του **κ. Παν. Σκορδά**. Χόρεψε και το χορευτικό της Ηλιουπόλεως.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Γάμοι:

- Στον Ιερό Ναό Αγίας Σοφίας Ν. Ψυχικού το Σάββατο 22 Νοεμβρίου του 2003 στις 9 μ.μ. ετέλεσαν το Μυστήριο του Γάμου **ο Χάρης Π. Νόκος και η Στέλλα Γ. Μαύρου**. Να ζήσουν με υγεία, ευτυχία και καλούς απογόνους.
- Στον Ιερό Ναό του Αγίου Θωμά στον Παράδεισο Αμαρουσίου την Παρασκευή 26 Δεκεμβρίου 2003 στις 6 μ.μ. **ο Ανδρέας Κουρούτης και η Ανδρονίκη Σκαπέτη** ετέλεσαν το Μυστήριο του Γάμου. Να ζήσουν ευτυχισμένοι με υγεία και καλούς απογόνους. (Ο Ανδρέας Κουρούτης είναι γιος της κ. Αλεξάνδρας Νόκου-Κουρούτη). Και στους δύο γάμους υπήρχαν πολλοί Αμαραντιώτες δίνοντας με την παρουσία τους ιδιαίτερη χαρά στα νέα ζευγάρια.

Γεννήσεις:

Ο Γεώργιος Μητσόπουλος του Παναγιώτη και η Ελένη Σταύρου απέκτησαν κοριτσάκι στις 4 Νοεμβρίου του 2003. Συγχαρητήρια, καλορίζικο και σε άλλα να χαρούν. Να μην ξεχνούν την ευχή απ' τον Άη Γιώργη μας και να του υπενθυμίζουν και την Αμαραντιώτικη καταγωγή του.

Κηδείες:

♦ **Ο Κων/νος Ζιώγας** του Ευαγγέλου γεννήθηκε το 1916. Παντρεύτηκε την Αθανασία και απέκτησε τρεις κόρες. Την Μαρίτσα, Ευαγγελία και Παναγιώτα. Έζησε στο Ζευγολατιό Κορινθίας το οποίο χρησιμοποίησε σαν επαγγελματική έδρα με πανελλήνια δραστηριότητα. Θεωρήθηκε από τους καλύτερους τεχνίτες τζακιού, με ιδιαίτερο χάρισμα στο σκάλισμα της πέτρας. Έτρεφε μεγάλη αγάπη για το χωριό το οποίο επισκεπτόταν πολύ συχνά. Η βρύση που βρίσκεται στο δεύτερο Δημοτικό Σχολείο είναι έργο δικό του και έγινε δωρεά. Απεβίωσε το Σεπτέμβριο του 2003. Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει. Θερμά συλλυπητήρια σε όλους τους συγγενείς.

♦ **Ο Αθανάσιος Κούκης** του Ιωάννη και της Αλεξάνδρας γεννήθηκε το 1931 στον Αμάραντο. Σε αναζήτηση καλύτερης τύχης έφυγε από το χωριό, και διορίσθηκε στο υπουργείο Συντονισμού απ' όπου συνταξιοδοτήθηκε. Παντρεύτηκε τη Βασιλική και απέκτησαν δύο κόρες την Παρασκευή και την Αλεξάνδρα.

Αγαπούσε το χωριό και το επισκεπτόταν.

Απεβίωσε στις 21-1-2004 στην Αθήνα.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει.

Θερμά συλλυπητήρια σε όλους τους συγγενείς.

♦ **Ο Πέτρος Συρμακέσης** του Βασιλείου και της Βασιλικής γεννήθηκε το 1926 στα Ιωάννινα. Παντρεύτηκε την Μαριάνθη Παπαϊωάννου του Στεφάνου και της Πολυξένης και απέκτησαν δύο παιδιά. Τη Βασιλική και το Στέφανο.

Επαγγελματικά ασχολήθηκε με το εμπόριο υποδημάτων. Αγάπησε το χωριό το οποίο επισκεπτόταν πολύ συχνά. Διακριτικός πάντα, συμμετείχε στα προβλήματα, προσπαθώντας με τον συμβουλευτικό του λόγο για την επίλυσή τους. Η αιφνίδια απώλειά του μας συνετάραξε. Άφησε την τελευταία του πνοή στις 11-12-2003 στα Ιωάννινα. Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει. Θερμά συλλυπητήρια σε όλους τους συγγενείς.

Επικήδειος Ευαγγέλου Ε. 14-12-03

Αγαπημένε μας Βαγγέλη, Αδελφέ Βαγγέλη.

Νοιώθω την ανάγκη να σου πω δυο λόγια, σ' αυτή την απρόσμενη συνάντηση που μας κάλεσες, όλους εμάς που σε έχουμε δικό μας ανθρωπο, δικό μας δάσκαλο, δικό μας "ακριβό αδελφό". Να πω δυο λόγια αποχαιρετισμού πλέον, σαν συνέχεια των όσων είπαμε στο σπίτι μου δύο μόλις ώρες πριν το μεγάλο σου ταξίδι. Ήταν Θεού επιλογή ο τρόπος που έφυγες από κοντά μας, μα ήταν δική σου επιλογή ο τρόπος που έζησες κοντά μας.

Αξιώθηκα να σε γνωρίσω από κοντά και να εκτιμήσω τα προσόντα και τα χαρίσματα που διέθετες. Διατηρώ πολλές αναμνήσεις και είναι χαραγμένος στη μνήμη μου, ο λαμπρός σου χαρακτήρας, η Αρχοντιά σου με "Α" κεφαλαίο, και το ενδιαφέρον σου για όλους και για όλα με αγάπη, ευαισθησία και τρυφερότητα. Ήσουν για μένα το λαμπρό παράδειγμα ποιότητας και ευαισθησίας και αισθάνομαι υπερήφανος γιατί με αποκαλούσες "φίλο" σου. Ήσουν αριστοκράτης στους τρόπους σου, ο "Πραγματικός Κύριος", ο "Δάσκαλος", και είχες παντού μαθητές, είχες παντού ανθρώπους που σε αγαπούσαν, που σε εκτιμούσαν, που σε σεβόντουσαν, γιατί ήσουν ο πάντοτε σωστά τοποθετημένος και ακάματος εργάτης της μικρής μας κοινωνίας, την οποία τελευταία την υπηρετούσες σαν δημοτικός σύμβουλος με απαράμιλλη αξιοπρέπεια και την γνωστή ευαισθησία σου.

Δεν μπορώ να ξεχάσω την υπέροχη φράση σου, όταν σου ζήτησα να συστρατευθούμε για το καλό της Κόνιτσας στις δημοτικές εκλογές, που μου είπες: "Σε ευχαριστώ για την εξόχως τιμητική πρόσκληση να με εντάξεις στο ψηφοδέλτιό σου, αλλά πρόσεξε, δεν θέλω ένα ράφι για να παρακολουθώ όσα οι άλλοι κάνουν. Θέλω να μου δώσετε δουλειά να κάνω και εγώ". Αυτή σου τη φράση, αδελφέ Βαγγέλη, εσύ την είπες σε μένα και όλοι εμείς – που σε γνωρίζουμε καλά – βεβαιώνουμε ότι την εννοούσες κιόλας, γιατί μέχρι την τελευταία στιγμή ήσουν πάντοτε στα πάντα παρόν.

Και τώρα, αγαπητέ μας αδελφέ Βαγγέλη, είσαι παρών. Και θα είσαι για πάντα, στις καρδιές μας παρών. Οι άνθρωποι σαν εσένα είναι λίγοι, και δεν ξεχνιούνται. Έγραψε ο Κ. Παλαμάς για τον αξέχαστο Παπαδιαμάντη. "Μένεις μέσα μου αξέχαστος κι ένας δικός σου στίχος ξεφυτρώνει τώρα στα χείλη μου, στίχος λυπητερός και όμως ανοιξιάτικος παρόλο το χειμώνα που με ζώνει. Τα' αηδόνια αυτά που κελαηδούν μου φαίνονται πως κλαίνε". Τα ίδια λόγια τολμώ σήμερα να επαναλάβω και εγώ, γιατί σε σένα, Βαγγέλη, ταιριάζουν απόλυτα.

Η εξαίρετη σύζυγός σου και τα λατρευτά σου παιδιά και εγγόνια, θα μπορούν πάντα να μιλούν για σένα Υπερήφανα, γιατί ήσουν ο "σπάνιος ανθρωπος", το "υπέροχο παράδειγμα προς μίμηση", αυτός που αγαπήθηκε από όλους μας και το άξιζε.

Καλό σου ταξίδι αγαπημένε μας Βαγγέλη
Σπύρος Κιτσάτης

Σημείωση περιοδικού.

Ο αείμνηστος Ευάγγελος Ευαγγέλου εκλεκτό μέλος της Κονιτσιώτικης Κοινωνίας βρήκε τραγικό θάνατο όταν με το αυτοκίνητό του έπεσε επάνω σε αδέσποτη αγελάδα στο οδικό δίκτυο Ιωαννίνων-Κόνιτσας στο ύψος Κλειδωνιάς Καλλιθέας. Τα αδέσποτα ζώα ανήκαν στην κτηνοτροφική μονάδα που διαχειριστής εμφανίζεται ο κ. Ντάκουλας και χρησιμοποιεί σαν θερινά βοσκοτόπια το βουνό μας. Την απαράδεκτη συμπεριφορά του και τον κίνδυνο ζωής των κατοίκων μας από τα ογκώδη ζώα, είχα επισημάνει στο 5ο τεύχος σελ. 6. Ας ελπίσουμε ότι θα συνετισθούν αυτός και οι κτηνοτρόφοι συγγενείς του.

Αγαπημένε Βαγγέλη, αιωνία σου η μνήμη, θερμά συλλυπητήρια σε όλους τους συγγενείς.

ΟΙ ΑΝΩΡΩΠΟΙ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

Ο αείμνηστος Δημήτριος Σκορδάς με τα εγγόνια του,
Γεώργιο Σκορδά, Δημ. Σκορδά, Μάκη Ζάμπο, Χρυσάνθη Σκορδά, Μαριγούλα Σκορδά.
(Η φωτογραφία είναι προσφορά του κ. Γεωρ. Σκορδά που ζει στην Αμερική.
Τον ευχαριστώ πολύ, καλή αντάμωση στην πατρίδα.)

ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

Από αριστερά όρθιοι: Αχιλ. Ζακόπουλος, Γεώρ. Σουτόπουλος, Μιχ. Σουτόπουλος, Βασ. Νόκος, Δημ. Παπαζήσης, Γεώρ. Παπαζήσης.
Καθισμένοι από αριστερά: Παν. Παπαϊωάννου, Σωτ. Ζιάκος, Σταύρος Τσιάτσης, Κων. Ασωνίτης.
(Έτος 1954 στο σπίτι οικ. Ν. Σουτόπουλου. Προσφορά της κ. Βικτωρίας Αθ. Ζακόπουλου, πν οποία θερμά ευχαριστώ).